

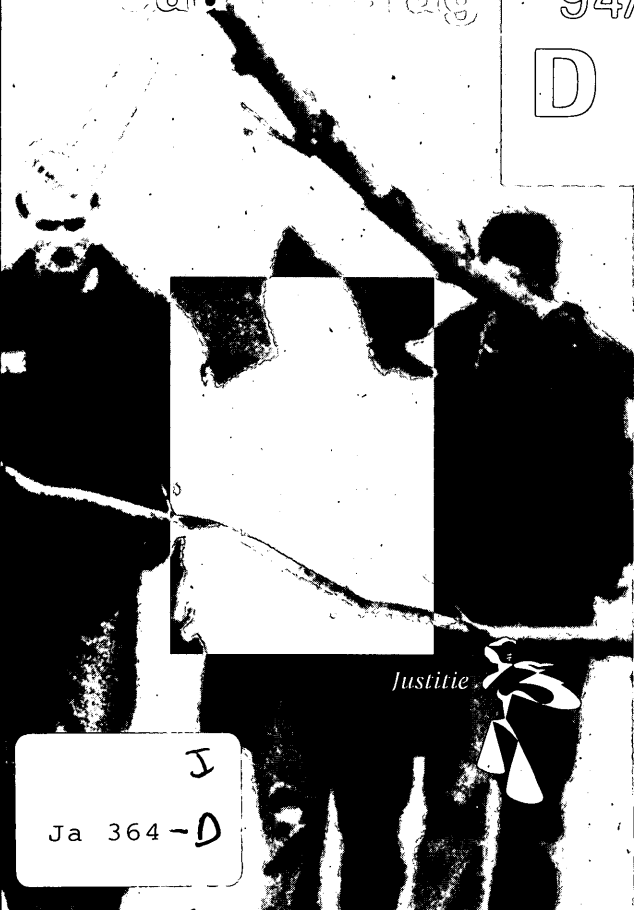
9 0 GPADAM w 7 3 5 1 7

Jaarverslag

W O
94/95
D C

Aktiviteitenplan

ENTER

Justitie

J
Ja 364-D

Wetenschappelijk
Onderzoek- en
Documentatiecentrum

EVESTIG

Voorwoord

Het WODC intern verzelfstandigd

Met ingang van 1 januari 1994 is na een jarenlange discussie de nieuwe positie bepaald van het WODC binnen het ministerie van Justitie, resulterend in de interne verzelfstandiging. Deze verzelfstandiging is onderdeel van een belangrijk reorganisatieproces dat binnen het ministerie gaande is. Met de operatie wordt beoogd een betere onderscheiding aan te brengen tussen de ontwikkeling van beleid en de uitvoering daarvan. Beleidsontwikkeling is voortaan de taak van het tot 'kerndepartement' afgeslankte 'ministerie in engere zin'. Met de uitvoering van beleid zijn de zogenaamde hoofdkantoren of uitvoeringsorganisaties belast. Het WODC heeft de status van uitvoeringsorganisatie gekregen.

De gedachte achter de reorganisatie is dat de onderscheiding tussen beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering beter zichtbaar maakt wie voor welke activiteit verantwoordelijkheid draagt en welke bijdrage elk onderdeel aan het goede functioneren van het geheel levert.

De interne verzelfstandiging geeft het WODC in het uitvoeren van zijn kerntaken beheersmatig een grotere mate van onafhankelijkheid. Het WODC heeft ruimere bevoegdheden gekregen in de besteding van zijn budget en de wijze waarop de werkzaamheden op het terrein van documentatie en onderzoek worden verricht. Anderzijds betekent de interne verzelfstandiging ook dat het WODC zich er meer dan ooit rekenschap van dient te geven dat het zijn bestaansrecht ontleent aan de specifieke bijdrage die het aan het departementale beleid levert.

Om tot een goede afstemming te komen tussen de wensen van de beleidsdirecties en de activiteiten van het WODC is een adviescollege voor de programmering ingesteld, dat de onderzoekprogrammering van het departement voorbereidt. Het WODC-onderzoekprogramma is hieruit een selectie. Het onderzoekprogramma wordt vervolgens ter goedkeuring aan de departementsleiding, de Bestuursraad, voorgelegd. Door middel van de presentatie van zijn kerngegevens dient het WODC bovendien halfjaarlijks verantwoording af te leggen van de wijze waarop de grotere beheersbevoegdheid is uitgeoefend.

De interne verzelfstandiging accentueert derhalve waar het WODC voor staat: als *wetenschappelijk centrum dienstbaar* zijn aan het beleid.

Het WODC in verandering

In het verslagjaar zijn in het vervolg op de veranderde positie van het WODC enkele organisatorische veranderingen aangebracht. In de *eerste* plaats heeft de onderverdeling van de hoofdafdeling Onderzoek en Advisering in drie thematisch

bepaalde onderzoeksecties plaatsgemaakt voor een structuur die is gebaseerd op de verschillende fasen van het onderzoeksproces: programmering en coördinatie (P&C), analyse en rapportage (A&R), uitvoering en redactie (U&R).

In de *tweede* plaats is gekozen voor een projectgewijze vorm van samenwerken. Het verrichten van wetenschappelijk onderzoek wordt steeds minder een individuele bezigheid. Per onderzoek wordt tegenwoordig een team samengesteld, waarbij naast de inhoudelijke specialisatie ook op de methodische kwaliteiten van de betrokken onderzoekers en onderzoekmedewerkers wordt geselecteerd. In de voorbereiding en begeleiding van de projecten spelen de programmacoördinatoren en de hoofdonderzoekers een sleutelrol. Zij zijn primair verantwoordelijk voor het ontwikkelen van samenhangende programma's van onderzoek op de verschillende justitiële beleidsvelden. Bovendien dienen zij onderzoeksvragen uit het departement te operationaliseren in probleemstellingen en onderzoeksopzetten.

Aan planning en begeleiding wordt in de nieuwe wijze van werken een belangrijke plaats toegekend. Hierdoor kan zowel aan eisen van tijdigheid (is het onderzoek op het afgesproken tijdstip afgerond?) als kwaliteit beter worden voldaan. Ter bevordering van de kwaliteit is tevens door de instelling van leescommissies collegiale toetsing ingebouwd.

Het WODC dient zich in de *derde* plaats in te spannen om snel te reageren op een ontstane onderzoekbehoefte. In de nieuwe structuur zal het gemakkelijker zijn flexibel in te spelen op de departementale onderzoekwensen. Niet de formatieve sterkte en ruimte van de drie voormalige teams is, zoals in het verleden wel eens het geval was, bepalend voor de verdeling van het onderzoek over de diverse beleidsvelden, maar de prioriteiten van de beleidsdirecties.

Zwaartepunten in WODC-onderzoek

Het onderzoekprogramma van het WODC maakt onderdeel uit van een omvangrijke departementale onderzoekprogrammering. Het WODC heeft als het ware het recht van eerste trekking uit deze lijst van onderzoekwensen. Onderzoek dat niet door het WODC wordt verricht, wordt voorzover het budget het toelaat, door de CDWO (thans: DW&O) uitbesteed aan externe onderzoekinstellingen. Gegeven deze keuzemogelijkheid heeft het WODC voor de komende jaren de zwaartepunten in het eigen onderzoek bepaald. Deze zwaartepunten geven een richtsnoer bij het selecteren van onderzoekthema's en dragen zodoende bij tot een grotere samenhang in de WODC-onderzoeken en -documentatie.

In de in het verslagjaar uitgebrachte nota 'Zwaartepunten in WODC-onderzoek' worden drie zwaartepunten onderscheiden: de herziening van de rechterlijke organisatie, de jeugdcriminaliteit en de bestrijding van georganiseerde vormen van criminaliteit (met binnen dat laatste probleemveld milieucriminaliteit als bijzondere vorm). Een keuze voor deze thema's betekent uiteraard niet dat het WODC geen onderzoek zou (kunnen) doen ten aanzien van andere probleemvelden. Wel houdt het in dat wat betreft het WODC de komende jaren het accent op deze terreinen komt te liggen.

In de nota is ook aangegeven vanuit welke *perspectieven* deze zullen worden belicht en welke onderzoeksvragen worden gesteld.

In de *eerste* plaats zal de onderzoeksvraagstelling gericht zijn op het verschaffen van kerngegevens: self-reportonderzoek, monitoring-projecten en beschrijvende studies zullen concrete gegevens verschaffen over bijvoorbeeld de omvang van criminaliteit onder zeer jeugdigen (8-12 jaar) of de verschijningsvormen van georganiseerde misdaad. Het gaat hierbij om periodieke of continue verzameling, analyse en rapportage van gegevens die zowel kwalitatief (wat gebeurt er, waar spreken we over?) als kwantitatief (om hoeveel gevallen gaat het eigenlijk?) een beter inzicht moeten geven.

In de *tweede* plaats zal worden belicht wat het effect is van beleidsmaatregelen, vooral op de drie onderscheiden gebieden. Op zichzelf is deze onderzoekinteresse niet nieuw. Het WODC heeft van oudsher een belangrijke functie waar het gaat om de evaluatie van de uitvoering en de effectiviteit van het beleid. Meer dan in het verleden het geval was, zal aandacht uitgaan naar de vraag of de vooronderstellingen en uitgangspunten waarop beleidsplannen of wettelijke maatregelen zijn gebaseerd, aansluiten bij de organisatorische structuur en cultuur van het veld. Vermoedelijk zal dit meer inzicht geven in de vraag waarom de sociale werkelijkheid ten opzichte van beleidsmaatregelen zo weerbarstig blijkt te zijn.

Het *derde* perspectief hangt nauw samen met de integrale benadering van maatschappelijke problemen die een belangrijk uitgangspunt is bij de ontwikkeling van justitieel beleid in de nabije toekomst. Een dergelijke benadering houdt in dat een probleem tegelijkertijd vanuit diverse invalshoeken bekeken en omschreven wordt en mede daardoor 'ontkokerd', dat wil zeggen 'integraal' of 'intersectoraal' wordt aangepakt. Onderzoek kan een belangrijke bijdrage leveren aan een integrale beleidsaanpak door ook zelf een integrale benadering van een verschijnsel voor te staan. Door middel van onderzoek kan de samenhang tussen de facetten worden vastgesteld. Zo wordt niet alleen duidelijk dat het veelal om een complex geheel van factoren gaat, die allemaal in een bepaalde onderlinge samenhang aan het verschijnsel bijdragen, maar ook welke gevolgen beïnvloeding van enkele of alle factoren heeft en dus, met andere woorden, hoe succesvol bepaalde beleidsmaatregelen kunnen zijn. Onderzoek naar integrale veiligheidszorg is grotendeels nog een *terra incognita*. Nieuwe onderzoeksvragen naar 'traditionele' verschijnselen als bijvoorbeeld jeugdcriminaliteit of de aanpak van georganiseerde misdaad, dienen zich vanuit dit perspectief aan.

Publikatiebeleid

In het verslagjaar zijn ook enkele veranderingen doorgevoerd in het publikatiebeleid van het WODC. Zo is, om snel op onderzoeksvragen in te kunnen spelen, het arsenaal van WODC-producten verbreed. Nieuw zijn de Literatuurverkenningen, die binnen korte tijd een overzicht bieden van de stand van zaken in de literatuur over concrete thema's. Bij wijze van voorbeeld moge hier de verkenning rond het plannen van detentiecapaciteit gelden. Ook nieuw zijn de Notities, die met een minimum aan

empirische onderzoekinspanningen toch antwoord geven op beleidsvragen. Een punt van aanhoudende aandacht in het publicatiebeleid is de presentatie van onderzoeksresultaten. Een onderzoek is met het verschijnen van het rapport nog niet afgerond. De zogenaamde nazorg (de presentatie, advisering) is van het grootste belang voor de doorwerking van het onderzoek en het beeld van het WODC naar buiten.

prof. dr. H.G. van de Bunt
hoofd WODC

Inhoud

- 1 Onderzoek en advisering 1**
    - Afgerond onderzoek 1
    - Nieuw onderzoek 11

  - 2 Documentatie en informatie 13**
    - Een veranderde benadering 13
    - Documentatie 14
    - Ontwikkeling in vraag en aanbod 14
    - Ontwikkelingen ten aanzien van het aanbod van informatie 16
    - Serviceverlening 17
    - Justitiële verkenningen 20
    - European Journal on Criminal Policy and Research 21

  - 3 Financiën en personeel 23**
    - De organisatie en de formatie van het WODC 23
    - Productiegegevens 24
    - Gemiddelde looptijd van onderzoek in maanden 26
    - Financiële gegevens 26
    - Kwaliteit en effectiviteit 27

  - 4 Lopend onderzoek 31**
    - Overzicht van lopend onderzoek in 1994 en 1995 31

  - 5 Overige activiteiten 33**
    - Organisatie van symposia 33
    - Overige activiteiten 34
- Bijlage: Personeelsbezetting WODC 1995 45**

Onderzoek en advisering

Afgerond onderzoek

In de loop van 1994 zijn onderzoeken op de verschillende justitiële terreinen afgerond met een rapport. Deze onderzoeken zullen hieronder in de vorm van beknopte samenvattingen chronologisch worden gepresenteerd.

Heenzendingen

M.M. Kommer

Onderzoek en beleid, nr. 129

Op verzoek van de leiding van het departement en de vergadering van procureurs-generaal is onderzoek verricht naar de aard van de heenzendingen en de beslissingen tot heenzending. Dit onderzoek is gebaseerd op een deel van de zaken waarin tussen 1 april en 28 mei een verdachte aan de officier van justitie in de arrondissementen Amsterdam, Rotterdam, Breda en Zutphen werd voorgeleid, dan wel uit een reeds lopende voorlopige hechtenis werd heengezonden. Deze zaken worden beschreven en geanalyseerd. De beschrijving van de zaken bestaat zowel uit naar delict- of daderkenmerken ingedeelde casusbeschrijvingen als uit gekwantificeerde gegevens. De beschrijving van het beslisproces bevat een schets van de procedure, alsmede een overzicht van de uitkomsten ervan.

De belangrijkste conclusie van het rapport luidt dat, ondanks een aantal opmerkelijke tekortkomingen in het beslisproces en de informatievoorziening, het openbaar ministerie er *grosso modo* in slaagt om verdachten van de ernstigste delicten althans enige tijd vast te houden. In het rapport wordt een aantal aanbevelingen gedaan ten aanzien van het beslisproces, de informatievoorziening en de afstemming van doelstellingen en capaciteit. De aanbevelingen ten aanzien van de eerste twee punten komen in grote lijnen overeen met de voorstellen die zijn gedaan door een ambtelijke werkgroep, en die grotendeels hun weerslag hebben gevonden in de brief van de procureurs-generaal.

Appels en peren

E.C. Spaans

Onderzoek en beleid, nr. 130

Op verzoek van de OCAS en de directie Jeugdbescherming en Reclassering is een onderzoek verricht naar de recidive onder dienstverleners en kortgestraften. Voor dit onderzoek zijn gegevens verzameld over ruim 900 personen die in 1987 dienstverlening opgelegd hebben gekregen. Ter vergelijking is informatie verzameld over bijna 950 personen die een korte vrijheidsstraf opgelegd hebben gekregen. Eind 1992 zijn uittreksels uit het Algemeen Documentatieregister opgevraagd, zodat de

aard en de omvang van eventuele recidive over een periode van ongeveer vijf jaar kon worden bestudeerd.

Het onderzoek toont aan dat 62% van alle dienstverleners binnen vijf jaar opnieuw met justitie in aanraking komt. Daarbij zij vermeld dat jongere dienstverleners aanzienlijk meer recidiveren dan oudere. Hetzelfde geldt voor niet-first offenders in vergelijking met first offenders. De recidive van onvoorwaardelijk gestraften blijkt 20% tot 30% hoger te liggen dan bij dienstverleners en voorwaardelijk gestraften. Beide groepen zijn evenwel niet in alle opzichten vergelijkbaar. Wel als het gaat om leeftijd, geslacht en aard van de gepleegde delicten, maar niet ten aanzien van het justitiële verleden. Onder onvoorwaardelijk gestraften is het aantal personen met eerdere justitiecontacten namelijk 10% tot 15% hoger. Slechts een vijfde deel van de groep dienstverleners kan enigszins vergelijkbaar worden geacht met een deel van de onvoorwaardelijk gestraften. Van deze groep 'zware' dienstverleners recidiveerde 82% tegen 95% van de onvoorwaardelijk gestraften.

Het overgrote deel van de dienstverleners is vergelijkbaar met voorwaardelijk gestraften. Ook de recidive-uitkomsten zijn vergelijkbaar (rond de 60%), zij het dat onder dienstverleners het percentage recidivisten dat, in vergelijking met het delict waarvoor dienstverlening werd opgelegd, een minder ernstig delict pleegt, groter is dan onder de voorwaardelijk gestraften.

Vormfouten in de strafvervolging: geruchtmakende zaken

H.G. van de Bunt, Ch. Brants, M.M. Kommer, G. Paulides, B.J.W. Docter-Schamhardt, R.J. Bokhorst

*ITS, bijlage bij het Rapport van de Commissie Openbaar Ministerie
(Commissie-Donner)*

Naar aanleiding van de toenemende aandacht voor vormfouten, heenzendingen en onverwachte vrijspraken heeft de Tweede Kamer aangedrongen op een onafhankelijk onderzoek naar het functioneren van het openbaar ministerie. In dit kader is een onderzoek verricht naar vormfouten. Binnen dit onderzoek heeft het WODC onder meer een analyse gepleegd van de geruchtmakende zaken op dit terrein. 'Geruchtmakend' is hierbij als volgt geoperationaliseerd: een nieuwsbericht in ten minste twee landelijke dagbladen, waarvan er één Volkskrant, NRC-Handelsblad of Trouw moest zijn en aandacht in een andersoortig artikel. Bij de op deze wijze opgespoorde zaken werden dossiers opgevraagd teneinde de gang van zaken te bestuderen.

De analyse van uiteindelijk 43 geruchtmakende zaken laat zien er soms sprake is van incidenten tijdens het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk vooronderzoek, zoals het nalaten van een handeling door de rechter-commissaris, het tekortschieten van het openbaar ministerie en het maken van fouten door de politie. Vaker echter doen zich incidenten voor tijdens de fase van de beslissing tot vervolging tot aan de eerste zitting: termijnfouten, foutieve dagvaardingen en foutieve betekeningen. Tussen de eerste zitting en de einduitspraak worden door zowel de staande als de zittende magistratuur soms procedurefouten gemaakt. Een centrale conclusie moet echter zijn dat in lang niet alle gevallen sprake is van een echte vormfout. Ook moet worden

vastgesteld dat het openbaar ministerie niet in alle gevallen verantwoordelijk is voor de fout.

Delinquentie, sociale controle en 'life events'

C.J.C Rutenfrans, G.J Terlouw

Onderzoek en beleid, nr. 131

In 1991 is de vakgroep Jeugd, Gezin en Levensloop van de Rijksuniversiteit Utrecht gestart met een longitudinaal onderzoek naar de invloed van reguliere en onvoorziene gebeurtenissen op verschillende gebieden van het leven van jongeren. Het WODC participeert in een deelproject van dit onderzoek, te weten het gedeelte dat betrekking heeft op onverwachte levensgebeurtenissen en delinquent gedrag. Een eerste stap in dit onderzoek is het in beeld brengen van het niveau van delictgedrag onder autochtone Nederlandse jongeren (12-24 jaar).

Ruim de helft van de respondenten zegt in het jaar voorafgaande aan het moment van interviewen wel eens betrokken te zijn geweest bij spijbelen en weglopen van huis. Iets minder dan 40% zegt in dat jaar betrokken te zijn geweest bij vandalisme, vermogens- of gewelddelinquentie.

Het daderpercentage is tweemaal zo hoog onder mannen als onder vrouwen (50,6% versus 26,7%). Bovendien begaan mannen meer en ernstiger delicten dan vrouwen. Het percentage daders is het hoogst in de leeftijdscategorie van 15-17 jaar, namelijk 44%. Daarna neemt de deelname aan delinquent gedrag af.

Andere achtergrondkenmerken die samenhangen met daderschap, zijn: een laag opleidingsniveau, gescheiden ouders, het ontberen van een godsdienstige levensbeschouwing en een hoge verkeringsfrequentie.

Verder blijkt dat drie *life events* een zelfstandig voorspellend vermogen voor daderschap hebben: slachtofferschap van een misdrijf, iemand in de naaste omgeving kreeg een ernstig ongeval of ernstige ziekte, dan wel heeft zelfmoord gepleegd of een poging daartoe gedaan, vaste verkering raakte verbroken.

Delinquent behavior among young people in the western world

J. Junger-Tas, G.J. Terlouw, M.W. Klein (red.)

Kugler Publications

In het licht van de groeiende samenwerking tussen Europese landen en de noodzaak van uitwisseling van gegevens is een internationaal vergelijkend onderzoek verricht dat meer licht werpt op criminaliteit onder jongeren van 14-21 jaar en op hun kenmerken. In het eerste rapport, dat in het kader van dit onderzoek is uitgebracht, wordt een overzicht gegeven van 13 deelnemende landen.

Een belangrijke bevinding betreft het gegeven dat in alle deelnemende landen 80% tot 90% van de ondervraagde jongeren opgeeft 'ooit' één of meer delicten te hebben gepleegd. Voor het laatste jaar wordt dit door meer dan de helft opgegeven. De meest voorkomende delicten zijn: vandalisme, zwartrijden, heling, een voertuig besturen zonder rijbewijs, vechtpartij en openbare-ordedelicten, verboden wapendracht (meestal messen) en (soft)druggebruik.

Andere uitkomsten van het onderzoek zijn dat deelnemende landen overeenkomen als het gaat om omvang en aard van delinquent gedrag. Uitzondering hierop vormt het gebruik van (soft) drugs dat in de zuidelijke Europese landen minder sterk lijkt doorgedrongen dan in noordelijk en West-Europa. De verhouding jongens - meisjes is 1,5:1 voor vermogensdelicten en druggebruik en 2:1 tot 4:1 voor gewelddelicten. De crimineel meest actieve leeftijdsperiode is 16-17 voor vermogensdelicten, 14-15 voor vandalisme en 18-19 voor geweld tegen personen. Druggebruik start op latere leeftijd en neemt niet af bij 21 jaar. Hoe lager het opleidingsniveau, hoe meer geweld. Druggebruik lijkt samen te hangen met vroegtijdig schoolverlaten en werkloosheid. De band met de ouders is van groot belang in relatie tot delinquent gedrag. Het ouderlijk toezicht vertoont een van de sterkste samenhangen met delinquentie. Hoe sterker de band met school, hoe minder delinquent gedrag; mislukking op school lijkt vooral samen te hangen met gewelddelicten.

Veilig ...?

R.F.A van den Bedem, J.J.A. Essers, V. Sabee

Notitie; een serie van 7 deelrapporten

Gedurende enige tijd heeft het ministerie van Justitie het vormen van publiek-private samenwerkingsprojecten (ofwel PPP-projecten) op bedrijventerreinen financieel gestimuleerd. Aan de daadwerkelijke subsidiëring van deze verbanden – waarin gemeente, bedrijfsleven en politie samenwerken om tot een vorm van collectieve criminaliteitspreventie op de terreinen te komen – is echter een voorwaarde gesteld: door middel van een enquête dient door de lokale projectgroepen te worden aangetoond dat er in beginsel onder de ondernemers voldoende draagvlak voor een PPP-project aanwezig was, alvorens met de daadwerkelijke collectieve beveiliging te starten.

Het WODC heeft voor een zevental PPP-projecten de analyse en rapportage van de enquête verzorgd. In de uiteindelijke notities is onder meer aandacht besteed aan de kenmerken van de op de bedrijventerreinen gehuisveste bedrijven (onder andere grootte en graad van de individuele beveiliging), slachtofferschap, veiligheidsgevoelens en bereidheid tot deelname aan het voorgenomen project. Op basis van deze gegevens kan worden vastgesteld of het zin heeft het project te continueren. Tevens kan met behulp van deze gegevens door de projectgroepen een sleutel worden ontwikkeld om de kosten van de particuliere surveillance over de deelnemende bedrijven te verdelen.

Op basis van de resultaten van de zeven haalbaarheidsstudies kunnen twee belangrijke conclusies worden getrokken. Ten eerste blijkt dat het overgrote deel van de door de bedrijven gerapporteerde inbraakalarmmeldingen loos is. Daarnaast komt naar voren dat slachtofferschap een positieve invloed heeft op de bereidheid van de bedrijven om aan een collectief beveiligingsproject deel te nemen.

Resultaten uit de PPP-studies naar criminaliteit en criminaliteitspreventie op bedrijventerreinen

V. Sabeë, R.F.A. van den Bedem, J.J.A. Essers

Daar lig ik niet wakker van

M. Grapendaal, V. Sabeë

Notitie

Op verzoek van de Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf (RMK) heeft het WODC kwantitatief en kwalitatief materiaal geleverd voor een advies dat deze raad inzake criminaliteit heeft uitgebracht.

Het kwantitatieve materiaal bestaat uit de gegevens van een selectie van de bedrijven die in het kader van de PPP-projecten zijn geënuquêteerd (zie hierboven). Voor het RMK zijn deze gegevens gerangschikt naar midden- (11 tot 100 werknemers) en kleinbedrijf (10 of minder personeelsleden).

Het kwalitatieve deel van het materiaal heeft betrekking op het verslag dat gemaakt is naar aanleiding van gesprekken met 20 op bedrijventerreinen gevestigde ondernemers en enkele werknemers van hen. In de interviews is aandacht besteed aan onder meer de volgende – en in het advies een belangrijke plaats innemende – *topics*: slachtofferschap, bedrijfsgebonden problemen, preventie, gedragscodes en benadeling door andere bedrijven. Citaten uit het verslag zijn – tezamen met delen van het cijfermatige materiaal – door de RMK ter illustratie in het advies opgenomen.

Het openbaar ministerie en grote fraudezaken

J.M. Nelen, M. Boone, M.D. van Goudoever-Herbschleb

Onderzoek en beleid, nr. 133

Dit onderzoek is uitgevoerd teneinde inzicht te verkrijgen in de activiteiten die het openbaar ministerie ontplooit bij de opsporing en vervolging van grote fraudezaken. Daarbij is nagegaan tot welke resultaten deze inspanningen leiden. Ten slotte is bekeken welke factoren een geslaagde aanpak van grote fraudezaken bemoeilijken dan wel bevorderen.

In het onderzoek zijn 43 grote fraudezaken, met in totaal 693 verdachten, aan de hand van de dossiers geanalyseerd. Het ging hier om zaken waarin door ten minste een van de verdachten, of het openbaar ministerie, beroep werd ingesteld en waarvan de beroepszaak in 1987 of 1990 bij een van de vijf hofparketten werd ingeschreven. Daarnaast zijn open interviews gehouden met vijf leden van het openbaar ministerie die als officier van justitie of advocaat-generaal bij een van deze fraudezaken waren betrokken en gestructureerde interviews met een fraude-officier in elk van de 19 arrondissementen.

Het onderzoek heeft een aantal belangrijke inzichten opgeleverd. Zo is duidelijk geworden dat het openbaar ministerie in de loop van de tijd steeds meer aangewezen is geraakt op de bijzondere opsporingsdiensten, terwijl de reguliere politie op de achtergrond raakte. Van sturing van het opsporingsproces blijkt nog weinig terecht te komen, mede omdat aan de randvoorwaarden daarvoor nog niet voldaan is. Van

de hoofdverdachten werd 71% schuldig bevonden en kreeg 41% een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd. In totaal werd 18% van alle zaken op technische gronden geseponeerd en nog eens 25% op andere gronden. Overigens is het sepotpercentage dalende. De totale doorlooptijd van grote fraudezaken blijkt zeer lang te zijn: slechts bij uitzondering is een zaak binnen vier jaar afgedaan.

De civiele procedure bij de kantonrechter

A. Klijn, C. Cozijn, G. Paulides

Onderzoek en beleid, nr. 134

Dit onderzoek is een evaluatie van de gevolgen van de Wet Wijziging van de civiele kantongerechtsprocedure. Met deze wet wordt beoogd te komen tot verdere harmonisatie van het procesrecht, vereenvoudiging van de rechtsingang en versnelling van de procedurele afhandeling van zaken. Het onderzoek heeft zich toegespitst op de laatste twee doelstellingen. In dit kader zijn vraaggesprekken gevoerd met eisers, kantonrechters, deurwaarders en advocaten. Daarnaast zijn bij de kantongerechten te Amsterdam, Groningen, Tilburg, Brielle, Groenlo en Terneuzen in totaal 3.217 dossiers van aangebrachte zaken bestudeerd.

De belangrijkste bevindingen uit het onderzoek zijn de volgende. Een bijdrage tot vereenvoudiging van de rechtsingang heeft de wet anderhalf jaar na inwerking-treding niet gebracht. Belangrijkste oorzaak hiervan lijkt de complexiteit van het procederen voor incidentele rechtzoekenden enerzijds en de bestaande werkverhoudingen tussen professionele betrokkenen anderzijds.

Wat betreft de versnelling van de procedurele afhandeling – door middel van comparitie na antwoord en een voorlopige voorziening voor rechtzoekenden – is er sprake van tegenstrijdige gevolgen. Het blijkt dat het eerste instrument nagenoeg niet aangewend wordt. Daarentegen wordt van het tweede instrument veelvuldig gebruik gemaakt, met de veronderstelde versnelling in de periode tussen eerste zitting en uitspraak.

Een complicatie waar het gaat om versnelling, vormt echter het feit dat in het kader van de harmonisatie de minimumdagvaardingstermijn verlengd is van vijf dagen tot ten minste vier weken. De hoop dat de daarmee inherente verlenging van de procedure teniet gedaan zou worden door het veelvuldige gebruik van het 'comparitie na antwoord'-model, is echter ijdel gebleken. Het uiteindelijke gevolg is dat in het overgrote deel van de contentieuze procedures van een verlenging in plaats van een verkorting sprake is. Duurde een procedure op tegenspraak gevoerd in 1972 om en nabij 209 dagen, thans is dat 244 dagen.

Toelating en opvang van ama's

R.F.A. van den Bedem, H.A.G. van de Valk, S.O. Tan

Onderzoek en beleid, nr. 135

Met het oog op de toename van het aantal minderjarige asielzoekers die alleen naar Nederland komen om hier asiel aan te vragen, is een vergelijkend onderzoek verricht naar de toelating en opvang van deze zogenaamde ama's in een aantal Europese

landen: België, Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Zweden en Zwitserland. Voorts zijn de meest recente richtlijnen op dit terrein van de UNHCR opgenomen.

De belangrijkste conclusie uit het rapport is dat het Nederlandse beleid ten aanzien van de toelating en opvang van ama's in zekere zin uniek is. In veel landen is er namelijk nauwelijks sprake van beleid en worden beslissingen ad hoc genomen. Ook moet worden vastgesteld dat in enkele landen de ama's, wat betreft de opvang, afhankelijk zijn van particulier initiatief. Voorts blijkt in diverse landen de wettelijke vertegenwoordiging problematisch te zijn. Zo moeten ama's in veel landen zelf een voogd zoeken.

Een tweede belangrijke conclusie betreft het feit dat het opvangbeleid in veel landen niet in overeenstemming is met de richtlijnen van de UNHCR. Het Nederlandse beleid vormt echter ook in dit opzicht een uitzondering. Dit beleid is wel in overeenstemming met de richtlijnen.

Ten slotte kan worden vastgesteld dat in diverse landen momenteel gewerkt wordt aan de formulering van beleid. Voor ten minste één land, namelijk België, vervult het Nederlandse beleid daarbij een voorbeeldfunctie.

Evaluatie Terwee

J.M. Wemmers, m.m.v. R. van Rongen, P. Servais

CDWO, eindrapport

Op 1 april 1993 is de Wet-Terwee ingevoerd in twee arrondissementen, namelijk Dordrecht en 's-Hertogenbosch. Met deze wet worden de mogelijkheden tot schadevergoeding binnen het strafproces uitgebreid. Samen met de Wet-Terwee is een nieuwe richtlijn voor de politie en het openbaar ministerie betreffende het omgaan met slachtoffers van delicten ingevoerd.

In het onderhavige rapport wordt verslag gedaan van het slachtofferonderzoek. Dit tracht antwoord te geven op de volgende vragen: op welke wijze worden slachtoffers door de politie en het openbaar ministerie bejegend, wat zijn de effecten hiervan op hun attitudes ten aanzien van politie en justitie en wat zijn de effecten hiervan op hun normovertredend gedrag? Om deze vragen te beantwoorden zijn dossiers van 1.347 slachtoffers bestudeerd en zijn 640 slachtoffers een eerste maal en 435 een tweede maal ondervraagd.

Het onderzoek laat zien dat na de invoering van de Wet- en de Richtlijn-Terwee de bejegening van slachtoffers tijdens de aangifte op een aantal punten is verbeterd. Echter, in de fase na de aangifte blijkt de bejegening niet te zijn verbeterd. Doorgaans is minder dan de helft van de respondenten conform zijn/haar informatie-wens bejegend. Ook wat schadevergoeding betreft is er weinig vooruitgang geboekt. Gezien de strekking van de Wet- en de Richtlijn-Terwee is het opmerkelijk dat juist op dit punt niet meer vooruitgang is geboekt.

Een belangrijke bevinding is voorts dat wanneer politie en openbaar ministerie meer aandacht besteden aan (de gevolgen van criminaliteit voor) slachtoffers, dit een positief effect heeft op hun tevredenheid over en vertrouwen in politie en openbaar

ministerie. Een laatste conclusie is dat verlies van vertrouwen in politie en openbaar ministerie zal leiden tot meer normovertredend gedrag onder slachtoffers.

Een partner van verre

*J.J. Schoorl, M. van de Klundert, R.F.A. van den Bedem, J.C. van den Brink
Onderzoek en beleid, nr. 136*

In het kader van immigratie in de vorm van gezinshereniging is een onderzoek gedaan naar de partnerkeuze onder migranten. Het onderzoek is uitgevoerd door het WODC en door het Nederlands Interdisciplinair Instituut (NIDI). Voor het onderzoek is voornamelijk gebruik gemaakt van beschikbaar statistisch materiaal en onderzoeksgegevens.

Aanleiding tot het onderzoek werd gevormd door het feit dat gezinsherenigende en gezinsvormende immigratie een aanzienlijke rol blijven spelen terwijl al aan het begin van de jaren tachtig werd aangenomen dat de gezinshereniging zijn voltooiing naderde, omdat alle partners en kinderen van hier verblijvende primaire migranten zich inmiddels bij deze migranten zouden hebben gevoegd. Deze aanname bleek onjuist. De gezinshereniging bleef omvangrijk en maakt nog steeds het grootste deel van de immigratie uit. Wel heeft binnen gezinshereniging door de jaren heen een verschuiving plaatsgevonden van gezinshereniging onder primaire migranten naar gezinsvorming onder secundaire migranten. Deze verschuiving, en daarbij ook de groeiende omvang van gezinsvorming, heeft de vraag opgeroepen hoe de partnerkeuze onder secundaire migranten zich ontwikkelt.

De belangrijkste conclusie die getrokken kan worden, is dat gezinshereniging en vooral gezinsvorming inderdaad nog steeds een zeer groot aandeel vormen van de totale immigratie. Dit betekent overigens niet dat de zogenaamde tussen- en tweede generatie, evenals de eerste generatie, de partner in alle gevallen in het land van herkomst zoekt: in toenemende mate kiezen migranten van de tussen- en tweede generatie een partner uit de eigen gemeenschap in Nederland of gaan een interculturele (huwelijks)relatie aan.

Deze verschuiving laat echter onverlet dat er nog een zeer groot aantal migranten mogelijk een partner uit het buitenland naar Nederland zal willen laten komen. Hoeveel dat er precies zijn, is helaas moeilijk te bepalen. Dit klemt temeer daar goede schattingen onontbeerlijk zijn voor een adequate beleidsontwikkeling.

Stoppen of verplaatsen?

R.B.P. Hesseling

Onderzoek en beleid, nr. 137

Dit literatuuronderzoek maakt deel uit van uitgebreider onderzoek, waarin wordt nagegaan of de aanpak van diefstal uit auto's in het centrum van Rotterdam eventueel samengaat met een verplaatsing van de criminaliteit naar andere tijdstippen, locaties of delicten. Een meer empirisch georiënteerde evaluatie van deze aanpak wordt in de loop van 1995 verwacht.

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van 105 publikaties uit binnen- en buitenland. Bij de bestudering van deze literatuur hebben onder meer de volgende vragen centraal gestaan. Wat wordt verstaan onder verplaatsing? Welke vormen zijn te onderscheiden? Welke verklaringen voor verplaatsing worden er gegeven?

Verplaatsing impliceert dat 'gemotiveerde' daders ondanks gelegenheidsbeperkende maatregelen niet afzien van het plegen van delicten, maar dat zij op andere wijze of elders doorgaan. Er zijn vijf vormen van verplaatsing te onderscheiden, waarbij overigens combinaties mogelijk zijn: er worden andere doelwitten uitgekozen; de criminaliteit verplaatst zich naar andere tijdstippen; er treedt geografische verplaatsing van criminaliteit op; de werkwijze bij het plegen van delicten verandert; er doet zich functionele verplaatsing voor en er worden andere delicttypen gepleegd.

Op basis van de literatuur kan worden geconcludeerd dat, anders dan vaak wordt gesteld, gelegenheidsbeperkende maatregelen niet noodzakelijk leiden tot verplaatsing. Voorts blijkt dat verplaatsing zelden volledig is; er zijn zeker positieve effecten op de aard en omvang van de criminaliteit. Het al dan niet optreden van verplaatsing is afhankelijk van drie factoren: de gepercipieerde reikwijdte van de maatregel, de criminele betrokkenheid van de daders en de flexibiliteit van de daders.

Criminaliteit en strafrechtelijke reactie

J.G.C. Kester, J. Junger-Tas

Onderzoek en beleid, nr. 138

Dit rapport beoogt een overzicht te bieden van het strafrechtelijk traject van slachtofferschap tot onherroepelijke veroordeling door de strafrechter. Het beschrijft daartoe de slachtofferenquêtes, de politiestatistiek en de statistiek van strafrechtspleging en strafrechtstoepassing. Daarnaast wordt getracht de onderlinge samenhang tussen de verschillende statistieken duidelijk te maken.

Enkele interessante uitkomsten van de studie zijn de volgende. Tussen 1982 en 1990 blijft het percentage slachtoffers van misdrijven relatief stabiel, terwijl tegelijkertijd het aantal aangiften is gestegen, evenals het aantal ondertekeningen. Het ophelderingspercentage is absoluut gestegen, maar percentueel gedaald. Het aandeel van de (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraf in de veroordelingen is nagenoeg gelijk gebleven.

Uit de bestudering van de verschillende statistieken blijkt dat een deel van de geconstateerde stijging van de criminaliteit de laatste jaren verklaard moet worden uit de relatief sterke stijging van het aantal aangiften en ondertekeningen van die aangiften en uit de automatisering. Dit betekent dat een groter deel van de criminaliteit, die vroeger verborgen bleef, thans door de politie geregistreerd wordt.

Een en ander is waarschijnlijk een reflectie van een veranderd bewustzijn van de Nederlandse bevolking ten aanzien van zowel de omvang als de ernst van de criminaliteit. Tevens blijkt de politie meer geneigd tot het opstellen van een proces-verbaal en het laten ondertekenen daarvan.

*Varen als alternatieve afdoening**E.C. Spaans, K. Reurslag**Notitie*

Een van de thans steeds vaker gebruikte ervaringsleerprojecten is het 'Almelose' justitiële vaar-leer-werkproject van Stichting Zeilschip de Tukker. Dit project richt zich op 16- tot 18-jarige jongeren uit Enschede en Almelo die herhaaldelijk en/of wegens ernstige delicten in aanraking zijn gekomen met justitie. Een zorgvuldig geselecteerde groep jongeren wordt voor de keuze gesteld: of deelnemen aan de drie weken durende boottocht, of een 'traditionele' afdoening van hun strafzaak. Op verzoek van de directie Jeugdbescherming en Reclassering, die het project subsidieert, heeft het WODC een onderzoek naar de achtergrondkenmerken en de recidive van de deelnemers aan dit project verricht. Hiertoe zijn de strafdossiers geraadpleegd en uittreksels uit het Algemeen Documentatieregister opgevraagd van deelnemers die tussen 1988 en 1993 aan het vaar-leer-werkproject hebben deelgenomen (ongeveer acht per tocht).

Uit het onderzoek valt op te maken dat de groep deelnemers aan het project behoorlijk 'zwaar' is. Van alle 46 deelnemende jongens, van wie drie kwart in Nederland geboren is, heeft bijna de helft geen vaste dagbesteding. Ongeveer een kwart gebruikt (zeer) regelmatig soft/harddrugs. Negen van de tien deelnemers zijn gemiddeld vier keer eerder met justitie in aanraking geweest. Ruim drie kwart heeft voor het laatst gepleegde delict gemiddeld anderhalve maand in preventieve hechtenis gezeten. Nemen we de ernstscore tot maat en vergelijken we die met de ernstscores van deelnemers aan (andere) alternatieve sancties, dan kunnen we concluderen dat de deelnemers aan het vaar-leer-werkproject zich in dit opzicht kunnen meten met deelnemers aan zware alternatieve sancties.

De effecten in termen van recidive komen ongeveer overeen met die bij de Kwartaalkursus of bij traditioneel afgestraften: negen van de tien deelnemers komen na verloop van tijd weer met justitie in aanraking.

*Slachtofferenquête zorginstellingen in Flevoland**V. Sabee**Notitie*

Met financiële ondersteuning van de ministeries van (toenmalig) WVC en Justitie draaide in Flevoland het project 'Sociale veiligheid in en rond verzorgingshuizen'. Doel van het project was het verhogen van de veiligheid voor bewoners en personeelsleden van verpleeg- en verzorgingshuizen. Om tot een inventarisatie van mogelijke knelpunten op dit gebied te komen, is er onder meer een schriftelijke enquête onder de bewoners en de personeelsleden gehouden. In deze vragenlijst werd onder meer gevraagd naar eventuele onveilige locaties in en rond de instelling, slachtofferschap van diverse delicten en gevoelens omtrent veiligheid. Het WODC heeft bij de verwerking en analyse van deze enquête 'technische' ondersteuning geboden. Tevens werd – per instelling – een notitie met de belangrijkste bevindingen geschreven.

Nieuw onderzoek

In het voorwoord is al aangegeven dat het WODC zich de komende tijd vooral zal richten op drie verschillende probleemvelden, te weten de herziening van de rechterlijke organisatie, de criminaliteit onder jongeren en de georganiseerde misdaad. Op deze drie probleemvelden zijn programma's van onderzoek ontwikkeld om de verschillende afzonderlijke projecten in te kaderen. Het programma van onderzoek op het terrein van de rechterlijke organisatie is gericht op de beantwoording van verschillende clusters van vragen. Het eerste cluster bevat vragen naar de werking van de markt van het recht, de prijselasticiteit van de verschillende produkten en de mogelijkheid sturend op te treden. In dit kader worden enkele onderzoeken verricht naar de ontwikkelingen in het beroep op de rechtsbijstand als gevolg van de Wet op de Rechtsbijstand. Bij een van de onderzoeken wordt aangesloten bij de continue enquête Rechtsbescherming en Veiligheid van het CBS. Een ander vermeldenswaardig onderzoek is dat naar de specialisatie in de advocatuur.

Een tweede cluster van vragen is gericht op de mogelijkheden tot grotere efficiëntie en doorstroming van zaken. Hiertoe is het onderzoek naar stroomlijning van civiele procedures gestart. Een ander onderzoek dat hier genoemd kan worden, is dat naar het hoger beroep en de integratie van kantongerecht en rechtbank.

Onder meer voortvloeiend uit het rapport van de Commissie-Donner is ten slotte een derde cluster van vragen gericht op de versterking van het openbaar ministerie, waaraan gekoppeld de verhoging van de kwaliteit van de opsporing. In dit kader wordt voortgeborduurd op bijvoorbeeld eerder verricht onderzoek naar heenzendingen. Voorts zijn enkele onderzoeken op het gebied van milieuwethandhaving vooral gericht op de rol van het openbaar ministerie. Ook wordt onderzoek opgezet naar de kwaliteit van de recherche.

Bij de ontwikkeling van het programma van onderzoek op het gebied van jeugdcriminaliteit is het rapport van de Commissie-Van Montfrans een belangrijk uitgangspunt geweest. Onder meer als gevolg van dit rapport is het doorlopende onderzoek naar de ontwikkelingen van de jeugdcriminaliteit en de jeugdbescherming uitgebreid met een self-reportonderzoek onder de categorie van 8- t/m 11-jarigen en de categorie van 18- t/m 24-jarigen. De eerste uitbreiding vindt plaats met het oog op de bestudering van de mogelijkheden tot vroegtijdige onderkenning. Voorts voorziet dit programma in een onderzoek naar de begeleiding van de zogenaamde 'harde kern' of stelselmatige daders. Ten slotte zij hier vermeld het onderzoek naar de toepassing van taakstraffen voor minderjarigen en het onderzoek naar de recidive onder jongeren die in 1985/1986 een taakstraf of een traditionele straf opgelegd hebben gekregen.

Op het probleemveld van de georganiseerde misdaad is het programma vooral gericht op het schetsen van een adequaat beeld van de verschillende verschijningsvormen van georganiseerde misdaad. In dit kader is een aandachtspuntenlijst ontwikkeld, die in de verschillende deelonderzoeken toegepast zal moeten worden. Met deze aandachtspuntenlijst zullen recherche-onderzoeken nader worden geanaly-

seerd op de verschillende verschijningsvormen van misdaad. Een eerste aanzet tot de schets van het criminaliteitsbeeld vormt het onderzoek dat thans in samenwerking met anderen wordt verricht ten behoeve van de Parlementaire Enquête Commissie (de Commissie-Van Traa). Daarnaast lopen er onderzoeken naar de Plukzewishetgeving, milieucriminaliteit, BTW-fraude en de MOT.

Niet zozeer gericht op een probleemveld, maar voortkomend uit het perspectief van het verschaffen van kerncijfers worden momenteel twee omvangrijke monitorstudies opgezet. De eerste heeft betrekking op de strafrechtspleging. Doelstelling van deze monitor is een permanent bestand van meer kwalitatieve informatie te creëren waaruit vragen beantwoord kunnen worden die niet vanuit andere bestanden kunnen worden beantwoord, omdat deze te summier of te weinig kwalitatief van aard zijn. De andere monitor is gericht op recidive. De doelstelling van deze monitor is vergelijkbaar met die van de strafrechtspleging: het opbouwen van een permanent bestand van waaruit vragen kunnen worden beantwoord over recidive na strafrechtelijke interventie. Nu kunnen dergelijke vragen in de regel niet, althans niet op korte termijn beantwoord worden.

Documentatie en informatie

Een veranderde benadering

Veel van de activiteiten van het intern verzelfstandigde WODC werden in het afgelopen jaar vormgegeven volgens de principes van het zogeheten projectmatig werken. Deze vorm van werken, waarin doel, planning, controle daarop en de verantwoordelijkheden centraal staan, is maar ten dele van toepassing op de activiteiten van de hoofdafdeling Documentatie en Informatievoorziening (D&I). Op deze afdeling gaat het veelal om permanente werkzaamheden (ontsluiten van de literatuur en beheer van de database), zeer snel geleverde producten (literatuuruitdraaien) of werkzaamheden die per definitie een 'planning en control'-karakter hebben (de publikatie van de WODC-tijdschriften).

Desondanks is ook op de afdeling D&I in 1994 onmiskenbaar een bedrijfsmatiger benadering van de werkzaamheden gerealiseerd. Vooral voor de documentatie geldt dat de permanente werkzaamheden geflankeerd werden door een aantal projecten dat gericht was op verbetering van de effectiviteit (aansluiten op de vraag) en de efficiëntie (tijdwinst bij de ontsluiting). Hierbij geldt dat er – waar mogelijk – een nauwere relatie is gelegd met de WODC-onderzoeksprojecten.

Enkele wapenfeiten in dit verband zijn de samenwerking met de Centrale Bibliotheek van Justitie (Bidoc), de analyse van het tijdschriftenbestand en de verbetering van de serviceverlening. Het einde van deze verbeteringen is voorlopig nog niet in zicht. In dit verband kan worden gewezen op de schoorvoetende introductie van Internet op het WODC en het onderzoeken van de mogelijkheden om de externe bevraging van de database te exploiteren c.q. te begrenzen.

In de volgende paragrafen wordt een overzicht gegeven van de activiteiten van D&I over 1994 en een deel van 1995. Bovendien wordt vooruitgekeken naar aankomende ontwikkelingen en activiteiten. Daarbij gelden voor de documentatie onverkort drie prioriteiten (zoals in april 1995 vastgesteld door de WODC-staf): de systematische ontwikkeling van het bestand en de collectie rond het criminaliteitsvraagstuk (in tegenstelling tot ad hoc informatieverzameling), exploratie van nieuwe media (vooral Internet) en optimalisering van de dienstverlening (verbetering interne benutting, kanalisering van de externe bevraging).

Voor de tijdschriften geldt dat zij een verkennende functie hebben op voor Justitie belangrijke terreinen of onderwerpen. Via de WODC-tijdschriften wordt kennis gegenereerd die – op enige afstand – relevant is voor het Justitiebeleid. Beide WODC-tijdschriften, Justitiële verkenningen en het European Journal on criminal Policy and Research, hebben een themaformule, waarbij auteurs worden uitgenodigd hun informatie, onderzoeksresultaten en inzichten bij elkaar te brengen. Na een verslag van de documentatie wordt informatie gegeven over de tijdschriften.

Documentatie

In de afgelopen jaren heeft de afdeling D&I een aantal uitgangspunten ontwikkeld, die onverkort geldig zijn.¹

- 1 Informatievoorziening heeft, naast onderzoek, een *zelfstandige functie* voor het departement, het veld en derden. Belangrijke trefwoorden van informatievoorziening zijn: snelheid, attendering en selectie van bestaande informatie.
- 2 Het WODC onderhoudt een *systematische database*, die bestaat uit sociaal-wetenschappelijke en openbare beleidsmatige (internationale) literatuur rond het criminaliteitsvraagstuk (ontsloten met behulp van de thesaurus). Daarin onderscheidt het WODC zich van de Justitiebibliotheek (ook systematisch, maar met nadruk op juridische literatuur en wetgeving) en van informatiespecialisten op beleidsafdelingen die over het algemeen ad hoc informatie verzamelen.
- 3 Er worden drie *doelgroepen* onderscheiden: primair (onderzoekers, beleid), secundair (politiek, veld en belangrijke relaties) en tertiair (universiteiten, media, onderzoeksbureaus en dergelijke).
- 4 D&I levert een *scala van informatieproducten*: van een eenvoudige literatuuruitdraai tot het European Journal on Criminal Policy and Research. Wat betreft de documentatie zijn te onderscheiden: de literatuuruitdraai, de on line publiekscatalogus (OPC), de gecontroleerde uitdraai (aangevuld met informatie uit andere bestanden), de SDI, informatie over aanwinsten (mail-rubriek opmerkelijk, voorheen aanwinstenlijst), uitleningen, kopieën en literatuurverkenningen. Deze producten worden afhankelijk van de doelgroep geleverd.
- 5 Afstemming op en samenwerking met *andere informatiebronnen* is noodzakelijk, meer in het bijzonder vanwege de elektronische beschikbaarheid daarvan (Justnet, cd-rom, Internet, on-line verbindingen).

Ontwikkeling in vraag en aanbod

Gegevens over het aanbod van informatie

Het totale geautomatiseerde WODC-bestand (met ingang van 1987) omvat bijna 40.000 documenten. Het merendeel daarvan is Engels- of Nederlandstalig (beide ruim 15.000). Het aantal tijdschriftabonnementen bedroeg in 1994 173 (waarvan 72 gratis of ruilabonnementen).

In 1992 en 1993 is er een achterstand in de invoer van boeken en rapporten ontstaan door een sterke toename van het literatuuraanbod. Deze achterstand is met extra personeelsinzet in 1994 vrijwel ingelopen. Dit is een verklaring van de grote hoeveelheid extra invoer in dat jaar.

De samenwerking met de Centrale Bibliotheek (zie elders) op het gebied van de

1 Zoals uiteengezet in de nota 'Over sociaal-wetenschappelijke informatievoorziening op Justitie, oftewel een "mission statement" van de afdeling Documentatie en Publikaties van het WODC' (april 1992).

Tabel 1: Aantallen Ingevoerde documenten van 1990 tot en met 1994

	tot						totaal
	1990	1990	1991	1992	1993	1994	1994
artikelen	7.100	2.879	2.906	2.785	2.867	3.222	21.928
boeken/rapport	1.484	541	754	734	976	1.336	5.412
inverwijzingen	984	451	578	593	730	1.088	4.414
overig	727	382	335	299	326	323	2.334
totaal	10.295	4.253	4.573	4.411	4.899	5.969	34.088

invoer van tijdschriftartikelen (vanaf 14-2-1994) lijkt vruchten af te werpen. De gezamenlijke invoer bedroeg 707 artikelen (Bidoc 318; WODC 389). Gezien het groeiende literatuuraanbod zijn nadere beslissingen gewenst (bijvoorbeeld gedifferentieerde behandeling van de tijdschriften; zie elders).

Gegevens over de vraag naar informatie

Zowel het aantal aanvragen van Justitie en veld, als het aantal externe aanvragen (studenten, media) zijn sterk toegenomen in de afgelopen jaren. Deze stijging lijkt zich ook in 1995 voort te zetten. De daling van de interne vraag heeft te maken met de succesvolle verspreiding van attenderingslijsten (SDI's). In 1994 werden 232 SDI's verspreid (in 1995 met een tweewekelijkse frequentie); in 1993 waren dat er 191. Het aantal intern verspreide literatuurlijsten is bovendien afgenomen door toenemend OPC-gebruik.

Gegevens administratie

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat zowel het aanbod als de vraag enorm is toegenomen. Dit heeft vanzelfsprekend ook consequenties voor de administratie. Vooral de aantallen kopie-aanvragen lijken sterk toe te nemen. Dit geldt ook voor de aantallen bezoekers van de WODC-documentatie, die zowel voor de documentalist als voor de administratie werktijd kosten. Hiervoor zijn echter slechts in beperkte mate gegevens voorhanden.

Wel is er in 1994 tijdelijk een registratie bijgehouden van het aantal binnenkomende telefoontjes. Op basis daarvan kan worden gesteld dat de documentalist gemiddeld tien keer per dag worden gebeld. Voor de administratie (kopie- of rapportaanvragen) geldt naar schatting een gelijk aantal. Verder worden door de administratie per dag circa 60 fotokopieën per dag.

Op basis van bovenstaande gegevens met betrekking tot de WODC-documentatie kan een behoorlijke groei in zowel het aanbod van informatie als de vraag daarnaar worden geconstateerd. In onderstaande paragrafen wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste activiteiten en voornemens om deze ontwikkeling beter in de hand te krijgen.

Tabel 2: Aanvraag van literatuurlijsten naar gebruikersgroep

	1990	1991	1992	1993	1994
intern	182	171	160	152	141
veid	-	-	75	91	160
extern	415	497	450	561	636
- Nederland	389	435	353	447	549
- buitenland	26	62	97	114	87
totaal	597	668	685	804	937

Ontwikkelingen ten aanzien van het aanbod van informatie

Tijdschriftenanalyse

In 1994 werd, mede ingegeven door de toename in het aanbod, een analyse gemaakt van het tijdschriftenbestand. Aan de hand van een tiental variabelen werd de collectie doorgelicht: land van uitgave, geografisch gebied, taal, verschijningsfrequentie, vakgebied, aard informatie, gemiddeld aantal gedocumenteerde artikelen, gemiddeld aantal boekbesprekingen, geschatte tijdsbesteding en relatie met kernonderwerpen van de documentatie. Doel van de analyse was een beter zicht te krijgen op de kwaliteit van de collectie.

Op basis van deze analyse zijn enkele conclusies getrokken.

- 1 De collectie sluit goed aan bij de kernfunctie van de documentatie (sociaal-wetenschappelijke en beleidsinformatie op het terrein van het criminaliteitsvraagstuk).
- 2 Op basis van de analyse kan moeilijk worden bepaald welke 'gaten' er in de collectie zijn (eventueel wel met behulp van een bronnengids).
- 3 Er kan een differentiatie worden gemaakt in tijdschriftcategorieën, waarmee hopelijk efficiëntiewinst kan worden geboekt. Het gaat hierbij om:
  - tijdschriften die kunnen worden opgezegd (inmiddels gerealiseerd);
  - tijdschriften met een signaleringsfunctie waaruit niet wordt gedocumenteerd;
  - tijdschriften die worden gedocumenteerd met minimale inspanning (bijvoorbeeld door overname van bijgeleverd abstract);
  - tijdschriften die uitgebreid worden gedocumenteerd.

Andere bronnen

Op basis van een beperkte inventarisatie in 1992 wordt momenteel gewerkt aan een bibliografische *bronnengids* op het terrein van het criminaliteitsvraagstuk. Het betreft hier een naslagwerk met een overzicht van vakencyclopedieën, belangrijkste handboeken, adresgidsen, bibliotheek- en documentatiediensten, bibliografieën, abstracttijdschriften, databestanden (gedrukt, on-line of op cd-rom), bronnen voor lopend onderzoek, bulletinboard en Internet-lijsten. Het is de bedoeling dat de gids

nog in 1995 zal verschijnen, mogelijk in samenwerking met het NSCR. De volgende activiteiten zijn afgerond, in gang gezet of in ontwikkeling met betrekking tot nieuwe bronnen en bestanden.

- 1 Begin 1995 is een abonnement genomen op het documentatiebestand van het Nederlandse Instituut voor Alcohol en Drugs (NIAD), genaamd ADONIS. Dit bestand zal op korte termijn raadpleegbaar (via telefoon en modem) worden via een pc in de documentatieruimte.
- 2 Vorig jaar zijn twee abonnementen genomen op cd-rom's met omvangrijke bestanden op het gebied van onderzoeksmethodes en het Steinmetz-archief (SRM) en de *criminal justice abstracts* vanaf 1963 (NCJRS). Deze cd-rom's zijn bedoeld voor intern gebruik en raadpleegbaar in de documentatieruimte. Overwogen wordt om ook een abonnement te nemen op een cd-rom met een bestand inzake EU-literatuur.
- 3 Een aantal ontwikkelingen rond Internet zijn in gang gezet. Het adviesbureau Consultancy Kennismarketing heeft recentelijk een drietal adviezen afgerond inzake Internet-toepassing. Het eerste advies betreft E-mail faciliteiten en de daarbij behorende keuze van het netwerk, hardware en software. Op basis van dit advies worden momenteel twee E-mail-aansluitingen binnen het WODC gerealiseerd. Het tweede en derde advies hebben betrekking op het aanbieden van het WODC-documentatiebestand en van de WODC-publicaties op Internet. Ter begeleiding van deze ontwikkeling werd in samenwerking met de CDWO een studiemiddag over Internet gehouden (8 juni 1995).

Samenwerking WODC en Bidoc

Gezien het belang dat op Justitie wordt gehecht aan een goede afstemming van de informatiebronnen, en vanwege de toegenomen werkdruk, werd in 1994 een voortvarend begin gemaakt met de samenwerking tussen Bidoc en WODC. In de eindevaluatie van de tijdschriftensamenwerking tussen het WODC en Bidoc van 1 februari 1995 wordt geconcludeerd dat op grond van de overnamepercentages en de tijdswinst de samenwerking moet worden gecontinueerd.

De overleggroep heeft de instelling van een structureel overleg tussen beide afdelingen aanbevolen. Hiermee is inmiddels een begin gemaakt. Een eerste besluit is het openen van de mogelijkheid om literatuurlijsten te printen uit elkaars bestanden. Bidoc zal de technische realisatie op zich nemen. In het structureel overleg zullen verdere samenwerkingsvormen voor werkverbetering en tijdsbesparing worden bekeken.

Serviceverlening

Interne dienstverlening

Eind 1994 is de notitie 'Interne dienstverlening: van beheer naar ondersteuning' opgesteld, waarin de interne dienstverlening van de WODC-documentatie aan de orde gesteld wordt. Daarin worden voorstellen gedaan tot verbetering:

- een duidelijker beeld geven van de doelgroepen en hun wensen;
- het actiever aanbieden van de produkten;
- het meer profileren bij de doelgroepen;
- het meer inspelen op de actualiteit;
- het meer gebruik maken van andere bronnen;
- het meer aandacht hebben voor de inhoudelijke aspecten.

Om te komen tot een optimale interne dienstverlening worden binnen de primaire doelgroep drie subgroepen onderscheiden: WODC-ers, sleutelfiguren en geïnteresseerden. Met sleutelfiguren worden ambtenaren in een leidinggevende of adviserende functie bedoeld die zich bezighouden met onderwerpen die binnen het collectieprofiel van de documentatie vallen. Geïnteresseerden zijn ambtenaren die belangstelling hebben voor onderwerpen die door de documentatie verzameld worden, maar die geen sleutelpositie innemen.

WODC-ers worden actiever van informatie voorzien, dat wil zeggen dat ze in principe ook ongevraagd informatie verstrekt krijgen en dat hun aandachtsgebieden door ons gevolgd worden. Deze dienstverlening past binnen de projectmatige opzet van het onderzoek. De dienstverlening aan sleutelfiguren vindt tot nu toe in beperkte mate plaats. Deze belangrijke doelgroep moet op een meer structurele wijze benaderd worden. Zij zullen actiever van informatie worden voorzien, dat wil zeggen dat ze ook ongevraagd informatie krijgen. Geïnteresseerden worden passief van informatie voorzien, dat wil zeggen alleen als ze er om vragen.

Externe dienstverlening

Naar aanleiding van een nota over de mogelijke exploitatie van de database (oktober 1994) is een projectgroep van start gegaan om de mogelijkheden en wenselijkheid daarvan te onderzoeken. De werkzaamheden van dit groepje zijn inmiddels verschoven naar de begeleidingsgroep Internet. De eerdere taakgroep had de volgende conclusies getrokken.

- Exploitatie dient eerst en vooral het doel 'regulering van de vraag' (en niet het genereren van inkomsten).
  - Er kan alleen geld gevraagd worden voor *nieuwe* activiteiten/produkten, bijvoorbeeld literatuurverkenningen, geautomatiseerde aanbieding van de database en cd-rom.
  - Indien geld wordt gevraagd, verplicht dit tot goede (extra) service qua snelheid en kwaliteit.
  - De serviceverlening mag niet ten koste gaan van de interne dienstverlening.
- Vanwege de toegenomen externe vraag is besloten per 1 juli 1995 alvast een voorschot te nemen op eventuele exploitatie van de database. Vanaf die datum zal voor door de administratie gemaakte kopieën een gulden worden gevraagd (zelfgemaakte kopieën blijven 25 cent kosten). Overige mogelijkheden zijn:
- snelle literatuuruitdraaien (binnen 24 uur gefaxed) met kopieservice op rekening;
  - cd-rom en of aanbieding database via Internet (op dit punt wordt nader gestudeerd).

Enkele ontwikkelingen in de produkten

De documentatie levert de volgende produkten: de literatuurlijst (uitgedraaid op verzoek), de SDI, de aanwinstenlijst, de rubriek 'opmerkelijk', de OPC (dit is eerder een wijze van zoeken dan een echt produkt), uitleningen, kopieën en literatuurverkenningen. Op enkele van deze produkten wordt hier kort ingegaan. Met ingang van dit jaar wordt de aanwinstenlijst nog alleen verspreid onder de medewerkers die aangegeven hebben dat zij er prijs op stellen. Ter vervanging is de E-mail rubriek 'opmerkelijk' gestart, waarin wekelijks interessante nieuw binnengekomen publikaties opgenomen worden.

Het afgelopen jaar is een menugestuurde versie van het WODC-bestand (OPC) geïnstalleerd bij vrijwel alle WODC-ers. Daarnaast is in de documentatieruimte een OPC beschikbaar gekomen voor algemeen gebruik ten behoeve van onder andere (externe) bezoekers van de WODC-documentatie. Het voornemen is om de OPC-mogelijkheid van het WODC op ruimere schaal binnen en (buiten) het ministerie aan te bieden aan belangstellenden. Een ander voornemen is de bestanden van de Centrale Bibliotheek en de Mulock Houwer-bibliotheek voor WODC-medewerkers beschikbaar te stellen op een gelijkvormige menugestuurde versie.

Het is zinvol om apart stil te staan bij een recent WODC-produkt: de Literatuurverkenningen. Deze reeks voldoet aan drie criteria:

- een nauwkeurig omschreven *beperkte* vraagstelling vanuit het beleid;
- een *korte doorlooptijd*; de opdrachtgever moet erop kunnen rekenen binnen zes weken het produkt in conceptvorm (A4-map) op zijn bureau te hebben;
- een *samenvatting* van de literatuur van een beperkte omvang.

De Literatuurverkenningen zijn qua vorm en inhoud een documentatieprodukt, dat evenwel ook door onderzoekers kan worden gemaakt (bijvoorbeeld ter voorbereiding van een onderzoeksproject of anderszins). Sinds eind 1993 werden Literatuurverkenningen geproduceerd over kampementen, plannen van detentie, korte vrijheidsstraffen, elektronisch huisarrest en de subjectieve pakkans bij snelheidsovertredingen.

European Documentation & Research Network

In nauwe samenhang met de WODC-database is de afgelopen drie jaar gewerkt aan de ontwikkeling van een EDRN-database ten behoeve van de gelijknamige stichting. Het project is recentelijk uitgebreid geëvalueerd en in de ontwikkelde vorm om drie redenen niet levensvatbaar gebleken.

- 1 De opzet is in de praktijk moeilijk te realiseren, zeker gezien het feit dat de positie en status van EDRN gedurende lange tijd onduidelijk is gebleken.
- 2 Binnen de stichting was onvoldoende steun voor het concept; de baten voor het WODC waren daarenboven te gering.
- 3 Het WODC is een nationaal instituut, terwijl voor het welslagen van de onderneming een Europese uitstraling noodzakelijk is.

Desalniettemin heeft het project een aantal duidelijke produkten opgeleverd, zoals een operationele Engelstalige database, een Engelstalig zoekmenu en een gebrui-

kershandleiding in het Nederlands, Frans, Engels en Duits. Meer in het bijzonder heeft het WODC expliciet kunnen profiteren van de inspanningen van de betrokken functionaris in de vorm van contacten (zowel op Justitie en in de politiewereld als internationaal) en (technologische) kennis.

Door de UCLAF wordt het welslagen van het documentatiedeel van EDRN als cruciaal gezien voor de overlevingskansen van de stichting. In dit verband is op de meest recente bestuursvergadering een plan (eerder rondgedeeld) ingediend:

- onderzocht zal worden in hoeverre een andere instantie (bijvoorbeeld Europol) de coördinatie van de EDRN-documentatie op zich kan nemen;
- het WODC zal de EDRN-database via een geautomatiseerde procedure blijven vullen;
- voor de volgende EDRN-bestuursvergadering zal door de betrokken instantie een nieuw documentatieconcept worden aangeboden op basis van de mogelijkheden van een elektronisch netwerk.

Justitiële verkenningen

Oplage en verkoop

De oplage van Justitiële verkenningen (JV) bedraagt gemiddeld circa 3.500 exemplaren. Van dit aantal gaan er 150 naar het WODC. Er waren in 1994 547 betalende abonnees (in 1993 559). Er worden door Libresso circa 2.354 gratis exemplaren verzonden. Van de gratis abonnementen zijn de grootste afnemers: de rechterlijke macht (21%), de ministeries en de Raad van State (20%), de politie (16%), het gevangeniswezen (16%), de reclassering (13%) en de kinderbescherming (12%).

In 1994 werden 308 losse nummers verkocht plus drie volledige jaargangen. In geval van congressen, studiedagen en voorlichtingspakketten worden extra grote aantallen verkocht. Een enkel nummer krijgt een herdruk; dit was in 1994 het geval met nr. 6 (Moraal en staat). De abonnementsprijs bedraagt f 95,- per jaar; studenten krijgen 20% korting. De prijs van een los nummer bedraagt f 14,-, exclusief verzendkosten. JV ligt in 13 academische boekhandels in Nederland

Auteurs

In 1994 schreven 53 auteurs voor JV, van wie 8 van het WODC, 8 van Justitie, 17 van de universiteit, 10 uit het justitiële veld, 8 van de overige beleidsinstanties en 2 uit de journalistiek. Het aandeel van WODC-auteurs schommelt de laatste drie jaar rond de 16%; in 1987 en 1988 was dat nog ongeveer 42%. De redactie is van mening dat het aantal bijdragen van WODC-auteurs groter moet worden. WODC'ers zullen worden betrokken bij de ideevorming voor themanummers en de vastgestelde thema's zullen zo vroeg mogelijk bekend worden gemaakt.

Opzet

Het aantal artikelen per jaargang blijft schommelen rond de 50 (gemiddeld ruim 6 per nummer). Met ingang van jaargang 1995 is de rubriek Journaal opgenomen.

Deze rubriek wordt gevuld met reacties en commentaren op eerder in *JV* verschenen artikelen en/of thema's. De redactie ervaart dit als een verrijking van het blad. In 1995 is *JV* – evenals de overige WODC-publikaties – aangepast aan de Justitie-huisstijl.

Thema's 1994 en 1995

In 1994 verschenen themanummers over de onderwerpen geweld, straffen in een moderne samenleving, migratiedruk, de markt van reclassering en straf, persoonsregistratie, moraal en staat, scenario's voor Justitie, milieurecht en zelfregulering. In 1995 verschenen of zullen verschijnen afleveringen rond de thema's: samenwerken in Europa, rechtspleging in beweging, tien jaar SEC, moraal in zaken, integrale veiligheid, beheersing celcapaciteit, (crisis in) de gedoogcultuur, en misdaad en straf in Amerika.

Zoals te doen gebruikelijk is, biedt het septembernummer een overzicht van onderzoek op justitieel terrein. In 1995 zijn drie nummers gekoppeld aan studiebijeenkomsten. Op 23 mei werd aan de VU een congres over beroepsmoraal gehouden (Moraal in zaken); op 22 juni vond er een WODC-studiemiddag plaats over Integrale veiligheid (samenwerking tussen BiZa en Justitie); op 11 oktober wordt in het Kurhaus te Scheveningen een *JV*-congres georganiseerd over (crisis in) de gedoogcultuur.

European Journal on Criminal Policy and Research

Oplage en verkoop

Van elk nummer worden circa 500 exemplaren gedrukt. Daarvan worden er 225 verzonden naar abonnees (inclusief 100 exemplaren voor het WODC). Sommige nummers zijn uitverkocht (of als kennismakingsexemplaar verzonden). Van de 100 WODC-exemplaren worden er 61 verzonden: 42 binnen het ministerie, 15 naar het veld, 1 extern en 4 naar het buitenland. De overige exemplaren worden verspreid onder WODC-onderzoekers en auteurs.

Van de betalende abonnementen blijven er 23 binnen Nederland; in totaal gaat het tijdschrift naar 26 landen. Grotere afnemers zijn Duitsland (15) en Groot-Brittannië (16). De leden van de *advisory board* wordt verzocht promotie-activiteiten te verrichten.

Auteurs

In totaal werden in 1994 27 thema-artikelen, 6 varia-artikelen en 7 signalementen (in de Varia-rubriek) gepubliceerd (in 1993 respectievelijk 24, 7 en 7). Het aantal abstracts bedroeg in 1994 76 (in 1993 104). De herkomst van de thema-artikelen is als volgt. Nederland 7 (in 1993 5), waarvan 4 (ex-)WODC, Engeland 4 (in 1993 7), Duitsland 4 (in 1993 2), Zwitserland 3 (in 1993 3), Frankrijk 2 (in 1993 1), België 2 (in 1993 2) en overige landen 5 (in 1993 3).

Opzet

De totale jaargang omvatte in 1994 524 pagina's (in 1993 549). De themadelen besloegen 387 pagina's (in 1993 425). Overigens is ook het Europese tijdschrift met ingang van 1995 gerestyled in het kader van de Justitie-huisstijl.

Thema's

In 1994 verschenen nummers met als thema: *consistency in sentencing, the juvenile justice system, ethnic prejudice and violence* en *innovations in criminal justice research*. In 1995 verschijnen themanummers over: *insurance and crime, corruption and corporate crime, environmental criminology* en *east meets west in crime*. Onder andere in verband met het laatstgenoemde nummer wordt op het WODC een informatieproject gedaan, gericht op de financieel-economische aspecten van georganiseerde misdaad naar en vanuit Rusland.

Financiën en personeel

De organisatie en de formatie van het WODC

Tot 1 januari 1994 maakte het WODC deel uit van de centrale directie Wetenschapsbeleid en Ontwikkeling. Het WODC is echter per genoemde datum intern verzelfstandigd. Een direct gevolg van deze interne verzelfstandiging is de reorganisatie van het Centrum (zie organisatieschema). Zo is het bureau Managementondersteuning in het leven geroepen, waarin het bureau Secretariaat is opgenomen. Daarnaast is de teamstructuur verlaten en wordt thans binnen de hoofdafdeling Onderzoek en Advisering projectmatig gewerkt in een matrixstructuur.

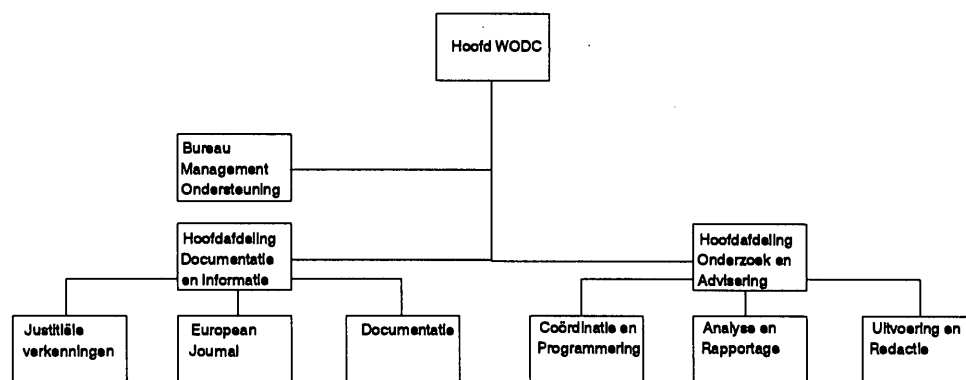
In de nieuwe formatie is een aantal functies vervallen:

- hoofd onderzoeksteam;
- projectcoördinator;
- hoofd bureau Wetenschappelijke Analyses;
- datamanager;
- systeem/netwerkbeheerder.

Nieuw opgenomen functies zijn:

- hoofd van de hoofdafdeling Onderzoek en Advisering (tevens plv. hoofd WODC);
- programmacoördinator;
- coördinator methoden en technieken (M&T);
- hoofd van de afdeling Uitvoering en Redactie (U&R);
- hoofd en medewerker bureau Managementondersteuning (BMO).

Figuur 1: Organigram

Tabel 3: Producten naar soort, kaderstelling en realisatie

	kader	realisatie	verschil (%)
A kennisproductie, onderzoek	12	17	42
B beleidsadviezen	75	69	8
C bijeenbrengen van kennis	20	21	5
D verstrekken beschikbare kennis	925	1.306	41

Productiegegevens

Afgeronde eindproducten (aantal)

Hiervoor wordt verwezen naar tabel 3 en figuur 2. Het kader van de prestaties is vastgesteld in bijlage 1 van het protocol dat werd gesloten bij de verzelfstandiging van het WODC.

Kennisproductie en onderzoek

Er verschenen 17 onderzoeksrapporten, waarvan 10 in de reeks Onderzoek en beleid (O&B), 4 rapporten in de zogenaamde Kleine reeks (K-reeks), 1 bij de CDWO in de Terwee-reeks, 1 bij uitgeverij Kugler en 1 is uitgegeven als deelrapport bij de publicaties ten behoeve van de Commissie-Donner. In figuur 3 wordt een overzicht gegeven van het aantal onderzoeksrapporten per jaar.

Productie beleidsadviezen

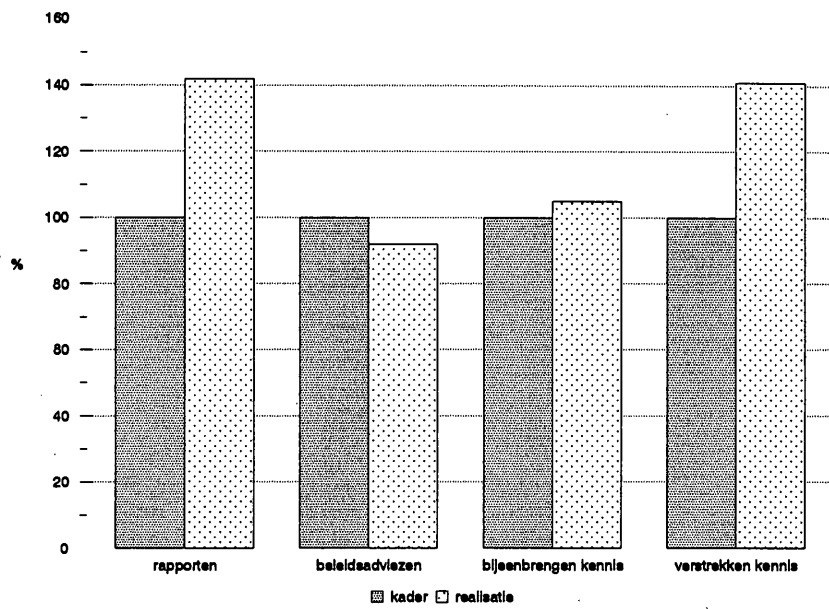
Het betreft hier merendeels adviezen die schriftelijk uitgebracht zijn. Hiervoor geldt dat de aan de adviezen bestede tijd (zoals verantwoord in de tijdschrijfgegevens van het WODC) en inspanning substantieel waren. Gedacht dient hierbij te worden aan variaties tussen een schriftelijke advies dat gedaan is na veelvuldig beraad in een adviescommissie en een advies dat gedaan is na minder of meer gerichte vragen van en overleggen met directies, directeuren-generaal en dergelijke. Verder zijn hierin opgenomen de projecten die zijn afgesloten met een notitie (5 stuks) en de opleg-/aanbiedingsnota's (van de bij A vermelde producten, 17 stuks).

Ten aanzien van dit punt is de productie enigszins achtergebleven (kader is 75). Het WODC streeft ernaar meer actief ook ongevraagde beleidsadviezen te gaan verstrekken en zal ook deze functie nogmaals onder de aandacht van beleidsdirecties brengen.

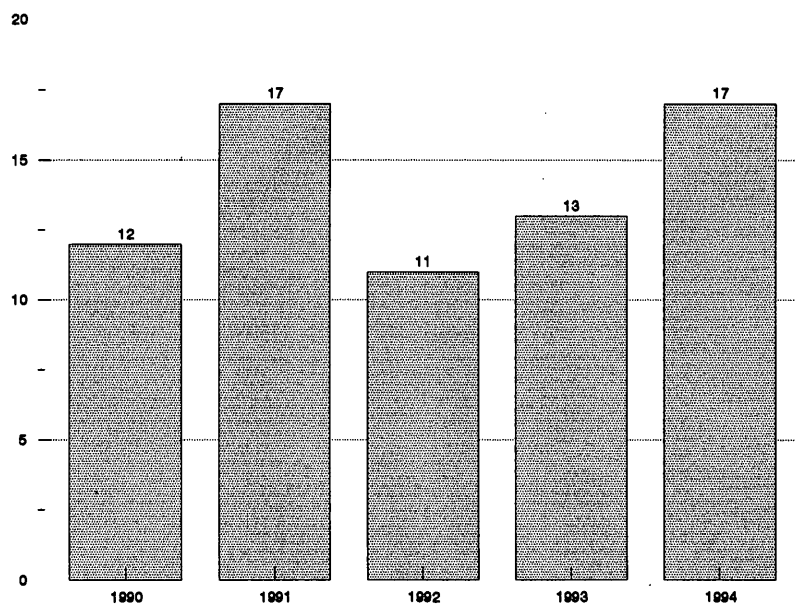
Bijeenbrengen van kennis

De realisatie (21) is hoger dan het gestelde kader (20), omdat in 1994 de periodieke uitgave Dutch Penal Law and Policy twee keer is verschenen. Continuering van deze uitgave wordt momenteel heroverwogen. Eveneens werd een thesaurus, 'Het criminaliteitsvraagstuk; een gestructureerde standaardtrefwoordenlijst', samengesteld en gepubliceerd als een uitgave van de afdeling Documentatie en Informatie. Er zijn

Figuur 2

Figuur 3

echter twee Literatuurverkenningen minder gerealiseerd; deze worden op verzoek uitgevoerd, in het verslagjaar werd ons slechts één verzoek gedaan. Ook hier wordt gestreefd naar een actievere aanpak vanuit het WODC, aangezien het een nieuw produkt betreft, dat zeer goed werd ontvangen, zal er meer bekendheid aan worden gegeven bij de beleidsdirecties.

Overzicht van produkten

- Negen edities van het tijdschrift Justitiële verkenningen;
- twee edities van het tijdschrift Dutch Penal Law and Policy;
- vier edities van het tijdschrift European Journal on Criminal Policy and Research;
- vier symposia;
- één literatuurverkenning.

Verstrekken van beschikbare kennis

Hier is een aanzienlijke toename te zien bij persoonlijke literatuurattendingen, de zogenoemde *Selective Dissimilation Information* (SDI's) en literatuuruitdraaien. Verder zijn bij de kaderstelling niet meegeteld de presentaties en dergelijke die door WODC-medewerkers worden gegeven.

- 232 SDI-verstrekkingen (kader 175), waarvan 111 door de WODC-documentatie grotendeels binnen Justitie en 121 door de documentatie van het European Documentation & Research Network (EDRN) zowel binnen als buiten Justitie.
- 937 literatuuruitdraaien (kader 750), waarvan 301 t.b.v. aanvragers binnen het ministerie, 549 externe gebruikers (o.a. media, andere ministeries e.d.) en 87 buitenlandse aanvragers.
- 137 presentaties, lezingen, radio/tv-'optredens' en informatieverstrekkingen, gastcolleges enzovoort.

Hieronder vallen tevens een aantal meer uitgebreide en bewerkelijke informatieverstrekkingen. Deze werden onder meer gedaan in het kader van participatie door het WODC in een aantal haalbaarheidsstudies op het gebied van publiek-private preventiesamenwerkingsverbanden op bedrijventerreinen. Ook werd op verzoek van de Stuurgroep Sociale Veiligheid deelgenomen aan de verwerking en analyse van slachtofferenquêtes in een aantal verzorgingstehuizen. Voor deze categorie is geen kader vastgesteld.

Gemiddelde looptijd van onderzoek in maanden

De gemiddelde looptijd van onderzoeksprojecten was in 1994 19 maanden voor de projecten die in datzelfde jaar beëindigd zijn.

Financiële gegevens

Geïnvesteerde middelen 1994

Het kader en de realisatie in 1994 zijn opgebouwd zoals is weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: Kader en realisatie 1994 (alle bedragen x f 1.000)

	kader	ontvangst	realisatie	overschr.	onderuitp.
wetenschapsbudget (01.09)					
- intern onderzoek WODC (budget 186)	928		738		190
- overige onderzoekkosten (budget 187)	150		131		19
personeel (01.01)					
- regulier (budget 101.0.17)	4.059	121	4.184	4	
- niet reg. (budget 102.0.17)	515	338	861	8	
personeelsgebonden exploitatie-uitg.					
- integrale materiële uitgaven (budget 111.4.01)	340		297		43
totaal	5.992	459	6.219	12	252

Het kader is gebaseerd op het bestedingsplan en de toewijzing van budgetten. De bedragen van realisatie komen wat betreft het wetenschapsbudget uit JUFIS en de personele en personeelsgebonden exploitatie-uitgaven van het betreffende overzicht van de hoofdafdeling Personeel en organisatie. Het financiële plaatje geeft een onderuitputting van f 240.000 (252.00 -/- 12.000) te zien. Hiervan is echter f 210.000 geormerkt voor onderzoek ten behoeve van de werkgroep HAMIL, die hiervoor geen bestemming heeft geformuleerd.

Voor alle vermelde categorieën geldt dat de bedragen de totalen zijn van de hoeveelheid middelen (materiële uitgaven plus personele inspanning, uitgedrukt in salaris-kosten, verdeeld conform tijdschrijfgegevens).

De personele kosten (formatief personeel) zijn berekend op basis van de middensom (f 87.500) per fte. Het tijdelijk personeel is berekend op basis van inschaling.

De percentages 'extern' betreffen voornamelijk bijdragen van buiten het ministerie van Justitie.

Begroting 1995

Voor een overzicht van de begroting voor 1995 wordt verwezen naar tabel 5.

Kwaliteit en effectiviteit

Gemiddelde uitloop (maanden)

Van de in 1994 beëindigde projecten is de eerste planning gelegd naast de uiteindelijke duur van het project. De gemiddelde uitloop bedraagt vier à vijf maanden. Deze wordt voornamelijk opgelopen in de fase van de gegevensverzameling. Terzijde zij hierbij opgemerkt dat het merendeel van deze projecten gestart is voorafgaand aan de interne verzelfstandiging van het WODC. Teneinde de vertraging, opgelopen door interne factoren, tegen te gaan, is een aantal maatregelen genomen. Door project-

Tabel 5: Begroting 1995 (In guldens)

regulier personeel	4.067.829	+	182.000	=	4.249.829
reiskosten	244.000	+	0	=	244.000
bureaubenodigheden	65.000	+	0	=	65.000
bibliotheek	45.500	+	0	=	45.500
programmakosten WODC (WB)	1.302.000	+	40.000	=	1.342.000
programmakosten D&I (WB)	213.000	+	20.000	=	233.000
totaal	5.937.329	+	242.000	=	6.179.329

matig te werken (ten minste twee onderzoekers per project) en maandelijks voortgangsrapportages in de WODC-staf wordt getracht de voortgang beter te bewaken. Voorzover de uitloop door externe problemen (vaak in de fase van dataverzameling) wordt veroorzaakt, wordt getracht deze zoveel mogelijk vooraf te onderkennen.

Externe Nederlandse publikaties (aantal)

Het betreft hier 33 publikaties in Nederlandse (vak)tijdschriften en dagbladen. Voor een overzicht zij verwezen naar elders in dit jaarverslag.

Externe buitenlandse publikaties (aantal)

Negen artikelen in buitenlandse vakliteratuur.

De realisatie geeft een hogere produktie te zien (42) dan het in het protocol gestelde kader van 25.

Waardering en benutting van het onderzoek

Sedert medio 1994 beschikt het WODC over een meetinstrument om de waardering van onderzoek na te gaan. Het gaat hier om een standaardvragenlijst, die wordt toegezonden aan de voorzitter en de leden van de voor het onderzoek ingestelde begeleidingscommissie. Dit toezenden geschiedt na publikatie van het onderzoek dat door hen werd begeleid. In de vragenlijst zijn vragen betreffende de verschillende kwaliteitsaspecten opgenomen. In 1994 is tweemaal een dergelijke vragenlijst uitgezet. Beide gaven een positieve reactie te zien. Het ene onderzoek werd gewaardeerd met gemiddeld een 7, het tweede met gemiddeld een 8.

Een tweede instrument, dat vooral gericht zal zijn op de benutting van onderzoek, is thans in ontwikkeling.

Tabel 6 geeft de percentages van de per sector geïnvesteerde middelen (kennisproduktie en onderzoek). Door de reorganisatie van het ministerie van Justitie en de integratie van de beleidsfuncties lijkt de huidige onderverdeling in sectoren voor de toekomst niet erg bruikbaar. Dit heeft als gevolg dat de verdeling naar sectoren wellicht herzien dient te worden.

Tabel 7 geeft de percentages weer van de per onderzoeksterrein geïnvesteerde middelen (kennisproduktie en onderzoek).

Tabel 6: Middelenverdeling over sectoren, in %

	1e halfjaar	2e halfjaar	totaal
wetgeving	7	10	8
preventie/politie	32	34	33
openbaar ministerie en rechtbanken	25	14	20
rechtshulp	6	4	5
delinquentenzorg en jeugdinrichtingen	11	15	13
reclassering	0	1	1
kinderbescherming	6	15	10
vreemdelingen	5	6	5
overige	8	1	5

Tabel 7: Middelenverdeling over onderzoeksterreinen, in %

	1e halfjaar	2e halfjaar	totaal
wetsevaluatie	16	21	18
organisatie van Justitie	17	14	15
maatschappelijke ontwikkelingen	52	49	51
verkenning van nieuwe wegen	15	16	16

Lopend onderzoek

Overzicht van lopend onderzoek in 1994 en 1995

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van lopend onderzoek en de betrokken onderzoekers. Voor nadere informatie over de inhoud van deze onderzoeken zij verwezen naar de JV7, 1994 en 1995, de zogenaamde onderzoeknummers.

- The role of nationality in a migrating world (dissertatie R.F.A. van den Bedem)
- Evaluatie OMK (E.A.I.M. van den Berg, R.J.J. Eshuis en J.W. van Wetten)
- Zware milieucriminaliteit II (E.A.I.M. van den Berg en R.J.J. Eshuis)
- Zware milieucriminaliteit III (E.A.I.M. van den Berg en J.W. van Wetten)
- Update werkstraf (L.W. Blees, M. Brouwers en E.C. Spaans)
- Behandelinrichtingen II (L. Boendermaker, U. Aron en C. Verwers)
- Behandelinrichtingen III (L. Boendermaker, P. van der Veer en C. Verwers)
- Achtergronden racistisch geweld (M.W. Bol, E. Leuw en E.G. Wiersma)
- Evaluatie Wet Politierregisters (C. Cozijn en R.F. Kouwenberg)
- Motieven van migranten om naar Nederland te komen (L. Doornhein en N. Dijkhoff)
- Random (R.J.J. Eshuis en E.A.I.M. van den Berg)
- Rechter-plaatsvervanger (T. Eskes)
- Monitor strafrechtspleging (J.J.A. Essers, E.J.M. Barendse-Hoornweg, W.M.E.H. Beijers, C. Cozijn, B.J.W. Docter-Schamhardt en A.A.M. Essers)
- Monitor recidive (J.J.A. Essers, M. Brouwers en B.S.J. Wartna)
- Solosurveillance bij de politie (M. Fekkes)
- Lekken van vertrouwelijke informatie (M. Grapendaal en E.M.T. Beenakkers)
- Binnentredende deurwaarders (A.Y. Guérin en E.M.T. Beenakkers)
- Emancipatie-effectrapportage personen- en familierecht (A.Y. Guérin en E.M.T. Beenakkers, nog niet in JV)
- Criminaliteitsbeeld georganiseerde misdaad (R.B.P. Hesseling e.a.)
- Stoppen of verplaatsen? (R.B.P. Hesseling)
- Dwangopname onder de Krankzinnigenwet (S.M. Hoekstra en E. Leuw)
- Internationaal onderzoek naar self-reportjeugd delinquentie (J. Junger-Tas, G.J. Terlouw en N. Dijkhoff)
- Evaluatie Wet BOPZ (M.P. Keizer, E. Leuw en R.F. Kouwenberg)
- Evaluatie harde-kernprojecten (W.M. Kleiman en E.C. Spaans)
- Specialisatie in de advocatuur (A. Klijn, S.J. van Leeuwen en G. Paulides)
- Beroep op rechtsbijstandvoorzieningen (A. Klijn)
- Doelmatigheid in de civiele rechtspleging (A. Klijn, J. Wemmers en C. van der Werff)
- Heenzendingen II (M.M. Kommer, nog niet in JV)

- Kwaliteit van de recherche (M. Kruissink)
- Experimentele vuurwapenbureaus (M. Kruissink en L.W. Blees)
- Indicatoren voor politieprestaties (M. Kruissink en G.J. Terlouw)
- Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit en -bescherming (P.H. van der Laan en A.A.M. Essers)
- Coffeeshops (E. Leuw)
- De uitvoering van de ondertoezichtstelling II (N.M. Mertens en C. Verwers)
- BTW-fraude in de EU (J.M. Nelen, A.A. Aronowitz, D.C.G. Laagland en G. Paulides)
- Evaluatie 'Plukze'-wetgeving (J.M. Nelen, V. Sabee, R.F. Kouwenberg en R. Aidala)
- Parcon (V. Sabee en W.M.E.H. Beijers)
- Evaluatie elektronisch toezicht (E.C. Spaans en N.M. Mertens)
- Werkt de jeugdwerkinrichting? (E.C. Spaans)
- Wendingen in de levensloop II (G.J. Terlouw)
- Internationale enquête slachtofferschap bedrijven (G.J. Terlouw, J.J.M. van Dijk en T. Eijken)
- Evaluatie MOT (G.J. Terlouw en J.M. Nelen)
- Evaluatie resocialisatieproject Norgerhaven (B.S.J. Wartna, R. Aidala en L.W. Blees)
- Evaluatie RETour-project Helmond (B.S.J. Wartna, R. Aidala en P. van der Veer)
- Evaluatie deconcentratie-operatie gevangeniswezen (B.S.J. Wartna, M. Brouwers en R. Aidala)
- Slachtoffers en het strafrechtelijk systeem (dissertatie J.A. Wemmers)
- Zaakaanbod in het civiele recht (J.A. Wemmers en R.F. Kouwenberg)
- Integrale veiligheid (nog niet in IV)
- Evaluatie van fraudemelding door accountants (nog niet in IV)

Overige activiteiten

Ten slotte wordt hier een overzicht gepresenteerd van de activiteiten die WODC'ers in 1994 hebben verricht, voor zover deze niet al eerder in dit verslag zijn opgenomen.

Organisatie van symposia

In maart 1994 vond het symposium 'Straffen in een moderne samenleving' plaats. Tijdens dit symposium, dat stond in het teken van het naderende afscheid van J. Junger-Tas, werden de volgende lezingen gehouden.

- Straffen buiten de muren: mr. A. Kosto
- Vernieuwing en behoudzucht in het strafrecht: dr. J. Junger-Tas
- Wegen voor behoorlijke straftoemeting: prof. mr. A.F.M. Brenninkmeijer
- Enkele gedachten over straffen in de opvoeding: drs. R. Kohnstamm
- Werkzame detentie: drs. L. Elting
- Via onschuld naar macht: H. Verrijn Stuart

Ter gelegenheid van het afscheid van J. Junger-Tas van haar internationale collega's op het terrein van de jeugdcriminaliteit en jeugdbescherming werd in juni het symposium 'Juvenile Justice System' georganiseerd. Tijdens dit symposium werden de volgende lezingen gegeven.

- Youth justice: Norman Tutt
- American juvenile justice: Malcolm Klein
- Juvenile court: Jaap Doek
- Beyond rehabilitation: Lode Walgrave
- Will the juvenile justice system survive?: Josine Junger-Tas

In samenwerking met alle universiteiten werd een zogenaamde aio-dag opgezet om aio's te laten kennismaken met het WODC.

Gekoppeld aan JV6 vond in het najaar van 1994 het symposium 'Moraal en staat' plaats, waar de volgende lezingen werden gegeven.

- Op zoek naar het bezielend verband: prof. dr. P.B. Cliteur
- Islam en de normstellende staat: drs. M. Rabbae
- Over de grenzen aan het appeleervermogen van de overheid: prof. dr. W.J. Witteveen
- Burgerlijke betrekkingen en het ethos van de staat: dr. C.J. Klop
- Moraal en sociaal-economische ontwikkelingen in de verzorgingsstaat: prof. dr. C.J.M. Schuyt
- De zorgzame staat: dr. J.C.J. Boutellier
- Ambtelijke integriteit of bureaupolitiek?: dr. B.A.M. van Stokkom

- De orde van de wet: mr. P. Kuypers
- Veronderstelt de politieke filosofie de ethiek?: prof. dr. ER. Ankersmit

Overige activiteiten

M.M.J. Aalberts

Lid Begeleidingscommissie Veilig wonen IJsselland
 Lid Klankbordgroep Evaluatie-onderzoek
 Lid Begeleidingscommissie Veilig wonen Rotterdam
 Lid Begeleidingscommissie Racisme en overheidsreactie
 Lid Begeleidingscommissie BOPZ
 Lid Begeleidingscommissie Schietwapencriminaliteit
 Adviseur Migratieonderzoek van RAND
 Lid redactieraad JV
 Voorzitter Justitie Emancipatie Stimulering
 Lid Klachtencommissie Sexuele intimidatie
 Lid Begeleidingscommissie Sexuele intimidatie

R.F.A. van den Bedem

Lid Projectgroep Toegankelijkheid en evenredigheid
 Lid Interdepartementale commissie minderheden

E.A.I.M. van den Berg

Lid Werkgroep HAMIL

L. Boendermaker

Begeleidingscommissie Versterking Marokkaanse kaders

J.C.J. Boutellier

Lid redactieraad Tijdschrift voor de sociale sector
 Lid redactieraad Justitiekant

H.G. van de Bunt

Hoogleraar empirische criminologie, vakgroep Criminologie, Vrije Universiteit van Amsterdam
 Voorzitter Commissie Criminaliteit en het midden- en kleinbedrijf
 Lid Stuurgroep Beroepsmoraal en misdaadpreventie
 Lid Werkgroep Deskundigheidsbevordering
 Voorzitter European Documentation and Research Network
 Redacteur Tijdschrift voor Criminologie
 Redacteur European Journal on Criminal Policy and Research
 Lid redactieraad Justitiële verkenningen
 Voorzitter Begeleidingscommissie Kansspelen

C. Cozijn

Lid Beraadsgroep Verkeersbeleid
Lid Werkgroep Bestuurlijke preventie handhaving snelheidslimieten
Lid Projectgroep Puntenstelsel

P.C. van Duyne

Lid Coördinatiecommissie Georganiseerde misdaad
Onderzoekcoördinator EDRN

R.B.P. Hesseling

Lid Commissie Woonstijlen
Lid Werkgroep Misdaanalyse
Lid Begeleidingsgroep Jan van Egmond College
Lid Begeleidingscommissie Evaluatieproject veilig wonen
Lid redactieraad JV

M.M. Kommer

Lid Begeleidingscommissie Effecten van slachtofferschap
Lid Klankbordgroep Proefproject kwaliteitszorg rechtelijke macht
Lid Werkgroep Risico-analyse AOW
Lid Werkgroep Werklastmeting DJI
Lid Klankbordgroep Kwaliteit kantongerechten
Member European committee on crime problems, Raad van Europa
Secretaris NVK
Lid Dienstcommissie Algemene leiding

P.H. van der Laan

Lid Begeleidingscommissie DCI-onderzoek ama's
Lid Organisatiecomité CEP-seminar 1996
Lid Begeleidingscommissie Onderzoek taakstraffen
Lid Onderzoekbeleidsgroep TBS
Member European offender employment group
Redacteur Tijdschrift voor Criminologie
Lid Ondersteuningsgroep Commissie-Van Montfrans
Lid Begeleidingscommissie Inrichten systemen opvoeding en behandeling
Lid Begeleidingscommissie Experiment Amal
Lid Begeleidingscommissie Experiment JOC werkstart
Member Expert committee on the treatment of young adult offenders, Raad van Europa
Lid Werkgroep Kosten-baten alternatieve sancties
Lid Begeleidingscommissie Rijksinrichting 'Den Engh' – opvoedingssystemen
Membre Groupe Européenne de recherche sur le normatives
Lid Werkgroep Input justitiële jeugdinstellingen
Lid Begeleidingscommissie Experiment Jeugdwerkinrichting

M. Grapendaal

Lid Commissie van Toezicht Over-Amstel
Lid Werkgroep Kosten-baten alternatieve sancties

A. Klijn

Adviseur Centrum recht, bestuur en samenleving RUG
Adviseur Pioniersgroep Management of matches RUU

M. Kruissink

Lid Werkgroep Politiemonitor
Redacteur SEC

E. Leuw

Redacteur Tijdschrift voor Alcohol, Drugs en andere Psychotrope Stoffen
Lid redactieraad JV
Lid Begeleidingscommissie Focal point Nederland voor het Europese Drugs
Monitoring Centre
Lid Begeleidingscommissie Onderzoek drugsvrije afdelingen
Lid Begeleidingscommissie Project zelfcontrole KUN

J.M. Nelen

Lid Commissie Bureaus financiële ondersteuning
Lid Landelijk overleg fenomeenonderzoek kernteams
Lid Werkgroep Managementinformatie Plukze
Lid Scientific board EDRN

L.A. van den Ouden

Penningmeester Sociaal fonds ministerie van Justitie

E.C. Spaans

Adjunct-secretaris Commissie Jeugdcriminaliteit

G.J. Terlouw

Lid Werkgroep Outputmeting

B.S.J. Wartna

Lid Stuurgroep Norgerhaven
Lid Stuurgroep RETour

J.A. Wemmers

Projectmanager Terwee
Lid JES

Overige publikaties in een van de WODC-reeksen

**Aalberts, M.M.J., J.C.J. Boutellier,
H.G. van de Bunt (red.)**

*Rechtsverzorging en wetenschap; een
plaatsbepaling van het WODC bij het
afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint

Onderzoek en beleid, nr. 132

Berg, E.A.I.M. van den

*Openbaar ministerie en milieu; terugblik op
1992. Tweede meting 'planning & control
milieuwethandhaving'*

Den Haag, Ministerie van Justitie

WODC, nr. K33

Gemert, F.H.M. van

Fatale fantasie; een onderzoek naar moor-

den op prostituées

Den Haag, Ministerie van Justitie

WODC, nr. K32

Kroese, G.J., R.H.J.M. Staring

*Commercial robbers and decision making
Dutch Penal Law and Policy*, nr. 10

Netburg, C.J. van (samenstelling)

*Eigen schuld? 'Culpa in causa' bij wette-
lijke strafuitsluitingsgronden*

Den Haag, Ministerie van Justitie

WODC, nr. K34

Terlouw, G.J., M. Krulssink, C. Wiebrens

Measuring police performances

Dutch Penal Law and Policy, nr. 9

Artikelen en lezingen

Aalberts, M.M.J.

Politiële discretie; wet en werkelijkheid. In:
M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van
de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en weten-
schap; een plaatsbepaling van het WODC bij
het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 227-242

Onderzoek en beleid, nr. 132

Aalberts, M.M.J., H.G. van de Bunt

Politiële waarheden

Tijdschrift voor criminologie, jrg. 36, nr. 4,
1994, pp. 382-389

Aalberts, M.M.J., N. Dijkhoff

Restrictie; rationeel of rationalisatie

Justitiële verkenningen, jrg. 20, nr. 3, 1994,
pp. 24-46

**Aalberts, M.M.J., H.G. van de Bunt,
P.H. van der Laan, E. Leuw**

Some developments in crime and criminal
justice in the Netherlands. In: G. Dashkov
(red.), *Criminological research in the world*
Moskou, Russian Federation General
Prosecutor's Office, 1994, pp. 78-91

Aldala, R., P. van der Veer, C. Verwers

Geen onderzoek zonder data. In: M.M.J.
Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt
(red.), *Rechtsverzorging en wetenschap;
een plaatsbepaling van het WODC bij het
afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 293-300

Onderzoek en beleid, nr. 132

Bedem, R.F.A. van den

Volgmigratie en partnerkeuze als 'onstuur-
bare immigratie'

Justitiële verkenningen, jrg. 20, nr. 3, 1994,
pp. 46-59

Bedem, R.F.A. van den

Towards a system of plural nationality in
the Netherlands: changes in regulation
and perceptions. In: R. Baubock (red.),
*From aliens to citizens: redefining the status
of immigrants in Europe*

Avebury, Aldershot, 1994, pp. 95-109

Bedem, R.F.A. van den

Voorlichting aan vreemdelingen blijft pro-
blematisch

De Volkskrant, april 1994

Bedem, R.F.A. van den, N. Dijkhoff, L. Doornhein

Een speciale positie voor de vrouw in het vreemdelingenrecht? In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 153-164
Onderzoek en beleid, nr. 132

Berg, E.A.I.M. van den

Bijdrage aan de *ACC-themadag*, 6 december 1994

Berg, E.A.I.M. van den

Milieu en moraal

Tijdschrift Speling, jrg. 46, nr. 4, 1994, pp. 12-19

Berg, E.A.I.M. van den, H.G. van de Bunt, W.M. Klelman

Het OM als horzel in de bestuurlijke pels
Justitiële verkenningen, jrg. 20, nr. 9, 1994, pp. 70-83

Berg, E.A.I.M. van den, J. van Wetten, W.M. Klelman

Milieu; het groene gezicht van het WODC.
In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*
Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 265-276
Onderzoek en beleid, nr. 132

Boendermaker, L.

Justitiële jeugdinrichtingen in Nederland.
Lezing voor het *Bestuur Bijzondere Jeugdbijstand Administratieve en Pedagogische Inspectie*, Overijse, 10 mei 1994

Boendermaker, L.

Gedragsdeskundigen bij de raden voor de kindbescherming
Maandblad Geestelijke volksgezondheid, jrg. 49, nr. 4, 1994, pp. 440-445

Boendermaker, L., E.C. Spaans, B.S.J. Wartna

Evaluatie van kleinschalige projecten op het terrein van de strafrechtstoepassing.
In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*
Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 301-309
Onderzoek en beleid, nr. 132

Bol, M.W.

Inleiding Jeugdstrafrecht. Lezing voor *mbo-scholieren*, Den Haag, april 1994

Bol, M.W.

Vergelding in het jeugdstrafrecht. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*
Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 133-144
Onderzoek en beleid, nr. 132

Boutellier, J.C.J.

Criminologie van de toekomst; een literatuurverkenning. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*
Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 39-48
Onderzoek en beleid, nr. 132

Boutellier, J.C.J.

Hoe punitief is Nederland? Plenaire lezing op *WPI/NVK-congres*, Utrecht, 20-21 oktober 1994

Boutellier, J.C.J.

Criminaliteitsbeleid en verzorgingsstaat
Tijdschrift voor criminologie, jrg. 36, nr. 1, 1994, pp. 5-7

Boutellier, J.C.J.

Victimalisering van het strafrecht. Referaat op *WPI/NVK-congres*, Utrecht, 20-21 oktober 1994

Boutellier, J.C.J.

Het geëmancipeerde slachtoffer. In: M. Moerings, J.C.J. Boutellier e.a. (red.), *Hoe punitief is Nederland?*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 195-09

Brants, C.H., H.G. van de Bunt, M.M. Kommer

Van vormfout tot blunder; beeldvorming rond het openbaar ministerie. Een analyse van 43 geselecteerde 'geruchtmakende zaken'

Proces, jrg. 73, nr. 11/12, 1994, pp. 203-214

Bunt, H.G. van de

EC fraud and the morality of the EC regulation. Bijdrage aan de *International Course: Changes in Security, Crime and Criminal Justice in Europe*, Leuven, 16-17 mei 1994

Bunt, H.G. van de

Organisatie Criminaliteit. Bijdrage aan de *Studium Generale List en Bedrog*, Leeuwarden, 29 maart 1994

Bunt, H.G. van de

Geboren en getogen. Bijdrage aan de *Sociologen dagen*, 8 april 1994

Bunt, H.G. van de

Het WODC; tussen wetenschap en beleid. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Onderzoek en beleid, nr. 132
Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 3-14

Bunt, H.G. van de

Het eindstadium van de verzoening
Tijdschrift voor criminologie, jrg. 36 nr. 1, 1994, pp. 16-18

Bunt, H.G. van de

Het bederf komt van binnenuit
Nederlands Juristenblad, jrg. 69, nr. 45/46, 1994, p. 1576

Bunt, H.G. van de

Inkijkoperaties door klokkeluiders. Bijdrage aan de *Conferentie Auditing als*

instrument voor integriteitsbewaking, Zutphen, 19 oktober 1994

Bunt, H.G. van de

Corporate Crime
Journal of Asset Protection and Financial Crime, 1994, pp. 11-23

Bunt, H.G. van de

EDRN. Bijdrage aan de *DASEC*, Athene, 15 april 1994

Bunt, H.G. van de

Gedragscode. Lezing voor de *Rijksuniversiteit van Utrecht*, 21 juni 1994

Bunt, H.G. van de

Victims or Fences. Bijdrage aan de *Twelfth Symposium on Economic Crime*, Cambridge, 15 september 1994

Bunt, H.G. van de

Onderzoek naar de uitgangspunten van het kansspelbeleid. In: B. Polders e.a. (red.), *Kansspelen onderzocht*

Cozijn, C., J.J.A. Essers

De preventielijn oftewel inbraakpreventie op afstand
Tijdschrift voor de Politie, juni 1994, nr. 6, pp. 17-20

Duyne, P.C. van

De achterkant van de misdaad en haar bestrijding
Speling, 1994, nr. 2, pp. 7-14

Duyne, P.C. van

Vooruit-lopend (politieel) onderzoek; een aanzet tot verdere discussie en maatstafvorming
Delikt en Delinkwent, jrg. 24, nr. 7, 1994, pp. 685-703

Duyne, P.C. van, R.F. Kouwenberg

Georganiseerde misdaad en de vraagmarkt. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 119-130

Onderzoek en beleid, nr. 132

Guérin, A.Y.

Criminaliteitspreventie via integraal buurt-beheer. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas* Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 87-99

Onderzoek en beleid, nr. 132

Hesseling, R.B.P. e.a.

Overheidsinvestering huismeesters goed besteed

Woningraadmagazine, 1994, nr. 1, pp. 31-33

Hesseling, R.B.P.

Verplaatsing; moeilijk te meten en toch willen weten. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 99-111

Onderzoek en beleid, nr. 132

Hesseling, R.B.P.

Verplaatsen. Lezing voor de *studiebijeenkomst doctoraalstudenten criminologie*, Vrije Universiteit van Amsterdam, 2 november 1994

Hesseling, R.B.P.

Aanpak van criminaliteit in de grote steden. Bijdrage aan de *VNG-dag*, Rotterdam, 16 februari 1994

Hesseling, R.B.P.

Resultaten literatuuronderzoek verplaatsen. Bijdrage aan het *WPI/NVK-congres*, Utrecht, 20-21 oktober 1994

Hesseling, R.B.P.

Displacement; a review of the empirical literature. In: R.V. Clarke (red.), *Crime prevention studies*, deel 3

New York, Criminal Justice Press, 1994, pp. 197-230

Junger-Tas, J.

Alternative sanctions: myth and reality *European Journal on Criminal Policy and Research*, jrg. 2, nr. 1, 1994, pp. 44-66

Klijn, A.

The international legal aid scene; a concise comparison. Bijdrage aan de *International Conference on legal aid*, Amsterdam, 13-16 april 1994

Klijn, A.

Onderzoeksprofiel voor het rechtshulp-beleid? Struikelblokken voor een lastig partnerschap. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 213-224

Onderzoek en beleid, nr. 132

Klijn, A., S.J. van Leeuwen

What the 'New Dutch legal aid act' will bring us. Bijdrage aan de *Third European conference working group for the comparative study of legal professions*, Rouen, 13-16 juli 1994

Klijn, A., S.J. van Leeuwen

Hoe eenvoudig simulaties te denken geven: over inschrijvingsvoorwaarden in de gefinancierde rechtsbijstand

Justitiële verkenningen, jrg. 20, nr. 8, 1994, pp. 144-166

Klijn, A., E.J.M. Barendse-Hoornweg,

C. Cozljn, G. Paulides

Nieuwe regels, het oude spel. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 201-212

Onderzoek en beleid, nr. 132

Kommer, M.M.

Nagel had gelijk

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 36, nr. 1, 1994, pp. 50-60

Kommer, M.M.

Punitiveness in Europe: a comparison
European Journal on Criminal Policy and Research, jrg. 2, nr. 1, 1994, pp. 29-43

Kommer, M.M.

De markt van wet en orde. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 253-264
Onderzoek en beleid, nr. 132

Kommer, M.M.

Het Nederlandse strafklimaat in internationaal perspectief. In: M. Moerings, J.C.J. Boutellier e.a. (red.), *Hoe punitief is Nederland?*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 313-329

Kruissink, M.

Vuurwapengeweld; fabels en feiten
Justitiële verkenningen, jrg. 20, nr. 1, 1994, pp. 48-67

Kruissink, M.

The Halt program. Bijdrage aan de *Post graduate course on victimology, victimization and victim assistance*, Vrije Universiteit van Amsterdam, 17 mei 1994

Kruissink, M.

Bedrijfsinbraken. Lezing voor de *aio's criminologie*, 29 april 1994

Kruissink, M.

Krijgt de politie toch de rekening? Tien stappen terug in de tijd. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 243-252
Onderzoek en beleid, nr. 132

Kruissink, M.

Bedrijfsinbraken. Bijdrage aan het *WPI/NVK-congres*, Utrecht, 20-21 oktober 1994

Laan, P.H. van der

Public opinion and alternative sanctions. Bijdrage aan de *NSCR-studiemiddag*, Leiden, 27 januari 1994

Laan, P.H. van der

Alternatieve sancties. Bijdrage aan het forum *Straffen, harder of milder?*, Rotterdam, Erasmus Universiteit, 12 april 1994

Laan, P.H. van der

Le rôle du secteur associatif dans la politique sociale européenne. Ronde-tafelconferentie van *L'Action Sociale pour Jeunes*, Pétargè, 13 mei 1994

Laan, P.H. van der

Verruiming van alternatieve straffen. Bijdrage aan het *WPI/NVK-congres*, Utrecht, 20-21 oktober 1994

Laan, P.H. van der

Medidas alternativas en internamiento: una vision Europea. Bijdrage aan het congres *Primeras Jornadas Psicología Jurídica*, Sevilla, 27 oktober 1994

Laan, P.H. van der

Jongens en meisjes in 'Het poortje'; coëducatie in een gesloten inrichting
Tijdschrift voor orthopedagogiek, kinderspsychiatrie en klinische kinderspsychologie, jrg. 19, nr. 3, 1994, pp. 99-109

Laan, P.H. van der

Lessons from international Comparisons. Bijdrage aan het *Seminar Monitoring and Evaluation Child-care Outcomes*, Dartington, 6 juli 1994

Laan, P.H. van der

Improving the quality of non-national data. Bijdrage aan het *Seminar Monitoring and Evaluation Child-care Outcomes*, Dartington, 6 juli 1994

Laan, P.H. van der

Jongeren en criminaliteit en de rol van politie en justitie. Inleiding *studiedag Brabants Steunpunt Jeugdwelzijn*, 's-Hertogenbosch, 16 juni 1994

Laan, P.H. van der

Moeilijk plaatsbare jongeren; aard van het vraagstuk. Werkconferentie, Amersfoort, 24 mei 1994

Laan, P.H. van der

Meervoudige aanpak nodig
Tijdschrift perspectief, mei 1994, nr. 3, p. 19

Laan, P.H. van der

Alternative measures for juvenile delinquents. Bijdrage aan het *Seminar Children and Youth in conflict with the law*, Jurmala (Letland), 30 mei - 2 juni 1994

Laan, P.H. van der

Day training centres for young offenders in the Netherlands. Bijdrage aan de *Conference Justice for young people in Europe*, Sheffield, 6 januari 1994

Laan, P.H. van der

Jeugdonderzoek bij Justitie
Tijdschrift Jeugdonderzoek, jrg. 7, nr. 3, december 1994, pp. 8-9

Laan, P.H. van der

Alternatives to judicial responses. Bijdrage aan het *14th International Congress of International Association of Juvenile and Family Court Magistrates*, Bremen, 29 augustus 1994

Laan, P.H. van der

Erziehungslager (Kampementen) in den Niederlanden. Eine ALternative zur Heim-erziehung
DVJJ-journal, jrg. 5, nr. 145, 1994, pp. 40-45

Laan, P.H. van der, A.A.M. Essers

Gerommel in de marge? Over nieuwe strafrechtelijke interventies en de rol van het WODC. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas* Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 279-292
Onderzoek en beleid, nr. 132

Leuw, E.

De politieke economie van de roes

Tijdschrift voor criminologie, jrg. 36, nr. 1, 1994, pp. 84-87

Leuw, E.

Schuldtoeschrijving, criminologie en strafrechtelijk beleid. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 23-38
Onderzoek en beleid, nr. 132

Leuw, E.

Drugs bestrijden of legaliseren; een discussie tussen droom en daad
Algemeen politieblad, jrg. 143, nr. 22, 1994, pp. 11-13

Leuw, E.

Drug policy, drug use and drug assistance for prisoners in the Netherlands. Lezing voor de *European Group for Drug Treatment in Prison*, Londen, 13 september 1994

Leuw, E.

Dutch drug policy: balancing law enforcement and harm reduction. Bijdrage aan de *Workshop Eastern European Custom Officers on Drug Enforcement*, Den Haag, 16 september 1994

Leuw, E.

Modes of drug prevention according to the principles of Dutch drug policy. Lezing voor de Universiteit van Athene in het kader van de *Europese drugspreventieweek*, Athene, 17 oktober 1994

Leuw, E.

The dutch approach. Lezing voor het Centre Culturel International van de Universiteit van Athene, *National Strategies on drug Abuse*, Athene, 3 december 1994

Mertens, N.M.

De uitvoering van de ondertoezichtstelling in de jaren negentig. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een*

plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 145-152
Onderzoek en beleid, nr. 132

Nelen, J.M.

Plukze: de implementatie; verslag van een eerste peiling binnen de arrondissementsparketten, rechtbanken en BFO's

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, april 1994

Nelen, J.M.

Met de dader ook de financiële ader; de Plukze-wetgeving en haar mogelijke implicaties.

Proces, jrg. 73, nr. 1, 1994, pp. 8-12, 18

Nelen, J.M.

Hiding the proceeds of crime; money laundering in theory and practice. Bijdrage aan het *Twelfth International Symposium on Economic Crime*, Cambridge, 16 september 1994

Nelen, J.M., J.J.A. Essers

De stijging van veel voorkomende criminaliteit op de Nederlandse Antillen in theoretisch perspectief. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 65-74
Onderzoek en beleid, nr. 132

Rutenfrans, C.J.C., G.J. Terlouw

Tractatus logico-criminosophicus of het einde van de criminologie. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 313-316
Onderzoek en beleid, nr. 132

Spaans, E.C.

Van kampement tot jeugdwerkinrichting SEC, jrg. 8, nr. 3, 1994, pp. 27-30

Spaans, E.C.

Over het vergelijken van appels met peren ...

Proces, jrg. 73, nr. 7/8, 1994, pp. 143-146

Spaans, E.C., e.a.

Kampementen: heropvoeding, disciplinering en arbeidstoeleiding. Bijdrage aan het *Landelijk congres ervaren & leren*, 28 november 1994

Spaans, E.C., K. Reurslag

Varen als alternatieve afdoening... Evaluatie van het Almelose justitiële vaar-leerwerkproject op zeilschip de Tukker, 9 december 1994

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 1994 (notitie)

Stokkom, B. van

Ontwikkelingen binnen Justitiële verkenningen; feiten en fantomen. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 15-20
Onderzoek en beleid, nr. 132

Suerlnk, N., E.G. Wiersma

Onderzoek naar bedrijfsinbraken; kwantitatieve en kwalitatieve methoden van data-verzameling in de praktijk. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 75-86
Onderzoek en beleid, nr. 132

Terlouw, G.J.

Self-reported Juvenile Delinquency in the Netherlands. Bijdrage aan de *Conference Law and Psychology*, Barcelona, 6-9 april 1994

Terlouw, G.J.

Het criminologisch perspectief in het ISRD-project. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutel-

lier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas* Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 49-62

Onderzoek en beleid, nr. 132

Terlouw, G.J.

Predicting offending behavior in juveniles.

Bijdrage aan de *Conference ASC*, Miami, 9-12 november 1994

Terlouw, G.J., M. Krulssink

Police performance assessment; perspectives and problems. Bijdrage aan de *Workshop on evaluating police service delivery*, Montreal, 2-4 november 1994

Wartna, B.S.J.

Tussenverslag RETour-project Helmond; resultaten met betrekking tot de eerste deelnemersgroep

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, oktober 1994

Wemmers, J.M.

The Dutch victim guidelines. Bijdrage aan de *Eighth International Symposium on Victimology*, Adelaide, 21-26 augustus 1994

Wemmers, J.M.

Slachtofferonderzoek. Bijdrage aan de *Post-graduate course of the world society of Victimology*, Vrije Universiteit van Amsterdam, 16 mei 1994

Wemmers, J.A., P. Servals

Het slachtoffer binnen het strafrecht; de rol van het WODC. In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 181-190

Onderzoek en beleid, nr. 132

Werff, C. van der, E.J.M.

Barendse-Hoornweg

Mogelijke gevolgen van verhoging van de competentiegrens in cijfers

Trema, 1994, nr. 7, pp. 275-280

Werff, C. van der, B.J.W. Docter-Schamhardt

Het appel in strafzaken en civiele zaken in cijfers

Trema, 1994, nr. 5, pp. 215-225

Werff, C. van der, B.J.W. Docter-Schamhardt

Kantongerechtsappellen in civiele zaken.

In: M.M.J. Aalberts, J.C.J. Boutellier, H.G. van de Bunt (red.), *Rechtsverzorging en wetenschap; een plaatsbepaling van het WODC bij het afscheid van J. Junger-Tas*

Arnhem, Gouda Quint, 1994, pp. 193-200

Onderzoek en beleid, nr. 132

Personeelsbezetting WODC 1995

Hoofd WODC

dr. H.G. van de Bunt

Bureau Management Ondersteuning

hoofd

L.A. van den Ouden

medewerker

J.L. Krul

secretaresse hoofd WODC

mw. drs. I.J. van Lith

secretaresse

mw. V.A.T. van de Broek

Hoofdafdeling Onderzoek en Advisering

hoofd

mw. dr. M.M.J. Aalberts
(tevens plv. hoofd WODC)

programmacoördinatoren

dr. M.M. Kommer
dr. P.H. van der Laan

coördinator methoden en technieken

mr. drs. C. Cozijn

hoofdonderzoeker

dr. A. Klijn

wetenschappelijk onderzoekers

mw. dr. A.A. Aronowitz
mw. drs. N.J. Baas

mr. drs. R.F.A. van den Bedem

mw. drs. E.A.I. van den Berg

mw. drs. L. Boendermaker

mw. mr. dr. M.W. Bol

dr. P.C. van Duijne

drs. R.J.J. Eshuis

drs. M. Grapendaal

mw. drs. A. Guérin

drs. R.B.P. Hesseling

drs. S.M. Hoekstra

drs. M.P. Keizer

mw. drs. W.M. Kleiman

drs. M. Kruissink

drs. E. Leuw

mw. drs. S.J. van Leeuwen

mw. drs. N.M. Mertens

mr. drs. J.M. Nelen

mw. drs. Z. Reijne

drs. E.C. Spaans

drs. G.J. Terlouw

drs. B.S.J. Wartna

mw. drs. J.M. Wemmers

dr. J.Th. Werdmölder

mw. dr. C. van der Werff

drs. J.W. van Wetten

Afdeling Uitvoering en Redactie

hoofd

J.J.A. Essers

consulent wetenschappelijke automatisering

mw. T.C. Rimmelzwaal

onderzoekmedewerkers

R. Aidala

drs. U.G. Aron

mw. E.J.M. Barendse-Hoornweg

drs. W.M.E. Beijers
 mw. drs. L.W. Blee
 mw. M. Brouwers
 mw. mr. N. Dijkhoff
 mw. B.J.W. Docter-Schamhardt
 mw. drs. L. Doornhein
 A.A.M. Essers
 drs. R.F. Kouwenberg
 mw. mr. D.C.G. Laagland
 mw. C.F.M. van der Meij
 G. Paulides
 mr. V. Sabee
 mw. drs. K.W. Reurslag
 mw. drs. P.N. van der Veer
 mw. drs. C. Verwers
 drs. E.G. Wiersma

documentalist EDRN
 mw. E.C. van den Heuvel

*administratief medewerker Bureau
 European Journal*
 mw. K.E. Slabbers-Verstraeten

secretariaatsmedewerker
 mw. A. Weide-Eind

bureaumedewerker
 mw. A.H. van der Heijden-Bernard

medewerkers redactie en publiciteit

mw. drs. M.J. Kok
 mw. M.E. Sampiemon
 H.J.J. Simons

**Hoofdafdeling Documentatie en
 Informatievoorziening**

hoofd

dr. J.C.J. Boutellier

literatuurdocumentalisten

mw. A.H. Baars-Schuijt
 mw. mr. E.M.T. Beenackers
 C.J. van Netburg
 mw. A.P. van Rossem
 mw. P.H.T. Secherling

eindredacteur Justitiële verkenningen

dr. B.A.M. van Stokkom

redacteur JV en Research Notes

mr. P.B.A. ter Veer

